

Załącznik do:
Uchwały Nr XIII/155/2007
Rady Gminy Darłowo
z dnia 19 grudnia 2007 roku

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY DARŁOWO
NA LATA 2007-2013**

LISTOPAD 2007

SPIS TREŚCI

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA	3
1.1. TŁO I PRZYCZYNY	4
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE	6
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU	10
1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	12
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	23
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	24
2.2. DEMOGRAFIA	25
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	29
2.4. KWESTIA DZIECKA	39
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH	46
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ	52
2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI	55
2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	56
2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY	59
2.10. ANALIZA SWOT	66
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	73
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	77
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	81
3.1. MISJA	82
3.2. CELE STRATEGICZNE, SZCZEGÓŁOWE, KIERUNKI DZIAŁAŃ	83
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII	94
4. UWAGI KOŃCOWE	100

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią.

1.1. TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 z późn. zm.),

- ustawa z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. z 2005 r. Nr 86 poz. 732 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich odrzuca jako złe, czyli traktuje jako „antywartości”, inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które

są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji

rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Przyjmuje się,

że źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopaństwową czy międzynarodową.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa;
- gwałtowna zmiana społeczna;
- opóźnienia kulturowe;
- przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania;
- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych;
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych;
- dysfunkcjonalność instytucji społecznych;
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk;
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych;
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności.

Podejmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej

komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpocząć każdy rodzaj oferowanej pomocy.

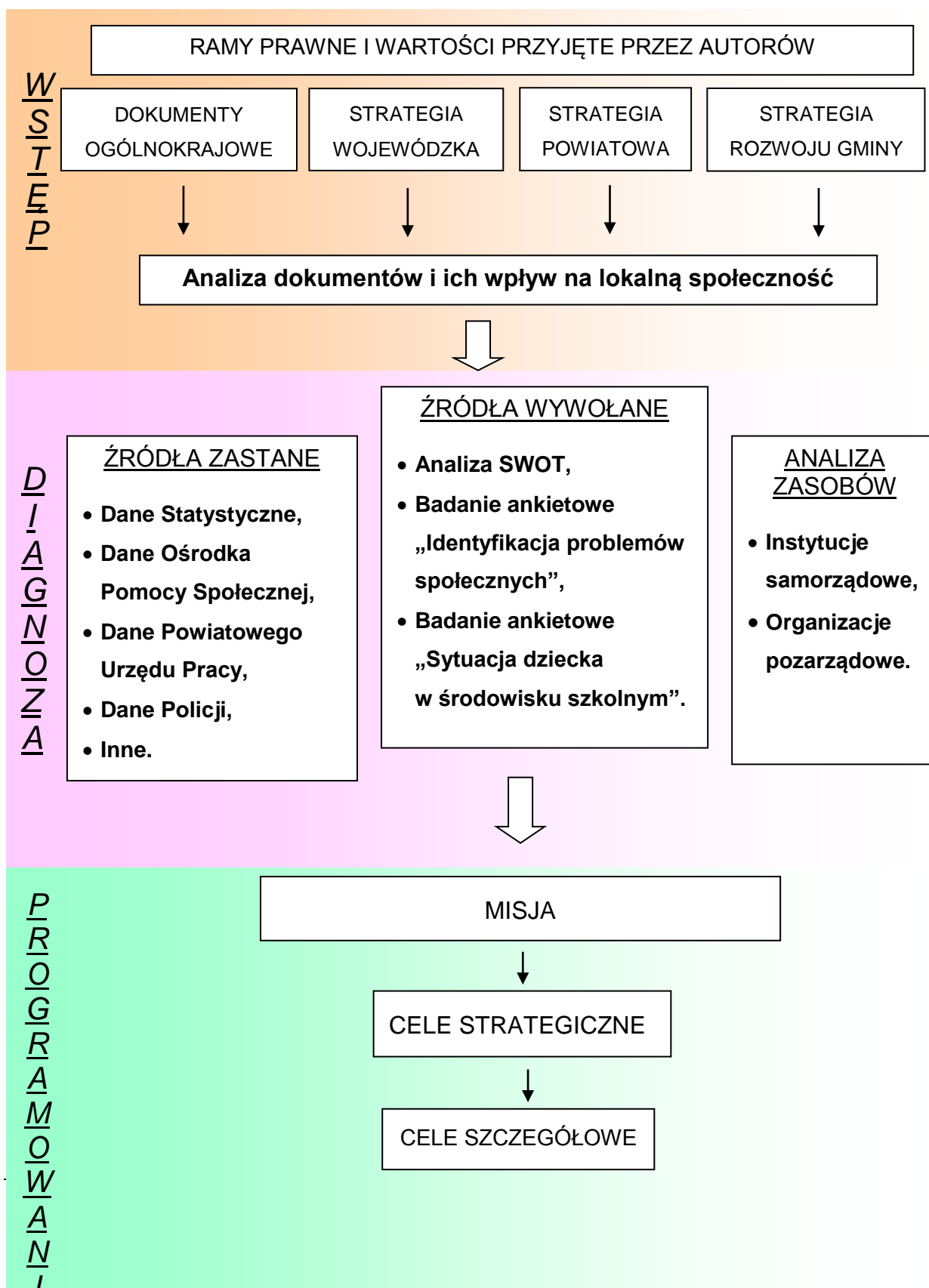
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Darłowie przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu. Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

1.4.1. NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Europejskiej, ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, przygotowano strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy z uwzględnieniem innych polityk Unii Europejskiej. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dokument ten zaleca każdemu funduszowi realizację celu priorytetowego, którym jest promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Uwzględnienia przy tym zalecenia KE w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia – Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005-2008 (ZPW).

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu

Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia określają działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych. Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wykazała różnice poziomu społecznego-gospodarczego rozwoju kraju oraz poszczególnych jego regionów w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytycznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest Krajowy Program Reform, sformułowano cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013. Zakłada on tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

1.4.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei, które Polska w pełni zaakceptowała i oficjalnie potwierdziła poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;

- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu programów zdrowia publicznego obejmujących kobiety i dzieci.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.4.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz instytucje charytatywne, kościoły i związki wyznaniowe. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.4.4. STRATEGIA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ DO ROKU 2015

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi gmina współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa zachodniopomorskiego. Strategia Wojewódzka w Zakresie Polityki Społecznej pozwala zaplanować działania województwa w taki sposób, aby przeciwdziałać najistotniejszym zagrożeniom społecznym przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych. Zagrożenia takie, jak negatywne skutki ubóstwa i zjawisko wykluczenia społecznego, to wyzwania nie tylko dla Pomorza Zachodniego, ale również dla społeczeństwa współczesnej Europy.

Rozwiązywanie problemów społecznych to nie tylko zadanie samorządu województwa. To przede wszystkim organizowanie wsparcia i pomocy osobom potrzebującym w miejscu ich zamieszkania, a więc przy udziale jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych. Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające tym samym do wyrównywania poziomu życia mieszkańców Pomorza Zachodniego. Strategia określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej.

Misją Strategii Województwa Zachodniopomorskiego w Zakresie Polityki Społecznej do roku 2015 jest: „podnoszenie jakości życia wśród tych mieszkańców regionu, którzy ze względu na trudną sytuację życiową nie są w stanie samodzielnie zaspokoić podstawowych potrzeb bytowych, a przez to nie mogą uczestniczyć lub mają ograniczony udział w życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym”. Celem pośrednim jest

stworzenie spójnego systemu realizacji zadań polityki społecznej, a cele strategiczne i operacyjne dla województwa zachodniopomorskiego w zakresie polityki społecznej są następujące:

1. Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia
 - Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych
 - Promocja na rzecz zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych
 - Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności osób długotrwale bezrobotnych
 - Przeciwdziałanie „dziedziczeniu” przez mieszkańców województwa długotrwałego bezrobocia
2. Pomoc rodzinom w prawidłowym wypełnianiu ról społecznych
 - Tworzenie lokalnego systemu wsparcia dla rodzin
 - Pomoc dla rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych
 - Poprawa jakości i dostępu do usług socjalnych
3. Przeciwdziałanie i łagodzenie negatywnych skutków marginalizacji grup społecznych
 - Rozbudowa zaplecza instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego na rzecz rozwiązywania problemów społecznych
 - Aktywizacja mieszkańców województwa zagrożonych marginalizacją społeczną, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet
 - Edukacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych marginalizacją społeczną, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet
4. Zmniejszenie spożycia alkoholu i używania środków psychoaktywnych oraz ograniczanie ich negatywnych skutków wśród mieszkańców województwa
 - Edukacja społeczna i działalność wychowawcza
 - Lecznictwo odwykowe oraz rehabilitacja osób uzależnionych
 - Przeciwdziałanie negatywnym następstwom używania środków psychoaktywnych
5. Tworzenie warunków równego dostępu osób niepełnosprawnych do życia zawodowego i społecznego
 - Integracja społeczna osób niepełnosprawnych we wszystkich grupach społecznych
 - Integracja zawodowa osób niepełnosprawnych
6. Podniesienie bezpieczeństwa społecznego i socjalnego wśród osób starszych
 - Poprawa bezpieczeństwa socjalnego wśród ludzi starszych
 - Aktywizacja społeczna osób starszych

- Wzmocnienie roli i miejsca osób starszych w środowiskach lokalnych

1.4.5. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE SŁAWIEŃSKIM DO ROKU 2015

Stworzenie ponadgminnej polityki rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z istotnych zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Założenia tej polityki znalazły miejsce w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Sławieńskiego do roku 2015. Dokument wychodzi naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej, wytycza kierunki działania administracji powiatowej oraz wyznacza cele i zadania funkcjonujących struktur. Określa również misję powiatu, za którą uznano: "Dążenie do zintegrowanego, solidnego i efektywnie działającego systemu zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych występujących wśród mieszkańców powiatu sławieńskiego". Realizacja strategii ma na celu złagodzenie zjawisk niekorzystnych dla ludzi, którzy z różnych powodów znajdują się w potrzebie.

W trakcie prac nad Strategią, na podstawie diagnozy problemów społecznych występujących na terenie powiatu, określono obszary, w obrębie których przedstawiono programy działań oraz cele strategiczne i operacyjne.

I. Obszar problemowy pomocy społecznej

1. Prawidłowo funkcjonująca rodzina

- Stworzenie systemu zapobiegania kryzysom w rodzinie
- Poprawa jakości i dostępu do usług socjalnych
- Rozbudowa zaplecza instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego na rzecz rozwiązywania problemów społecznych ludzi starych

II. Obszar problemowy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

1. Pomoc rodzinom w prawidłowym wypełnianiu ról społecznych i funkcjonowaniu w środowisku

- Tworzenie lokalnego systemu wsparcia dla rodzin

- Pomoc rodzinom dotkniętym przemocą i znajdujących się w sytuacjach kryzysowych
2. Przeciwdziałanie i łagodzenie negatywnych skutków marginalizacji grup społecznych
 - Rozbudowa zaplecza instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego na rzecz rozwiązywania problemów społecznych
 - Aktywizacja mieszkańców powiatu zagrożonych marginalizacją oraz ich edukacja zawodowa i społeczna, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet
 3. Zmniejszenie spożycia alkoholu i używania środków psychoaktywnych oraz ograniczenia ich negatywnych skutków wśród mieszkańców powiatu
 - Edukacja społeczna i działalność wychowawcza oraz przeciwdziałanie negatywnym następstwom używania środków psychoaktywnych
- III. Obszar problemowy wspierania osób niepełnosprawnych
1. Tworzenie warunków równego dostępu osób niepełnosprawnych do życia zawodowego i społecznego
 - Ułatwienie osobom niepełnosprawnym uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia
 - Podniesienie świadomości o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych w zakresie ochrony przed dyskryminacją, jak również do pełnego i równego korzystania z ich praw
 - Poradnictwo w zakresie rozwiązywania problemów prawno-socjalnych
 - Wyrównywanie różnic w dostępie osób niepełnosprawnych do instytucji użyteczności publicznej
 - Stworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym
- IV. Obszar problemowy bezrobocia
1. Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia
 - Aktywizacja osób bezrobotnych.
 - Promocja na rzecz zatrudnienia osób bezrobotnych
 - Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności osób bezrobotnych.
 - Przeciwdziałanie utrwalaniu się „bezrobotnego” stylu życia przez bezrobotnych mieszkańców powiatu

1.4.6. STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO GMINY DARŁOWO

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. Silne oddziaływanie czynników zewnętrznych, w których istotną rolę odgrywa dynamika i ekspansywność jednostek terytorialnych konkurujących w dostępie do ograniczonego rynku inwestorów i kapitału wymuszają konieczność stosowania przez władze samorządowe odpowiednich metod zarządzania. W powyższych warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. W obecnych warunkach polskich – na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) – jedną z podstawowych ról wśród tego typu planów pełnią strategie rozwoju. W opracowaniach tych określone są cele rozwoju lokalnego oraz sposoby realizacji tych celów przy wyróżnieniu najbardziej pożądaných dla rozwoju gminy działalności.

W trakcie prac nad Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Darłowo, po sporządzeniu bilansu otwarcia, sformułowano misję rozwoju gminy, przeprowadzono analizę SWOT oraz zidentyfikowano kluczowe problemy strategiczne. Misję gminy określano jako: „Obszar zrównoważonego rozwoju w centrum polskiego pasa nadmorskiego. Gmina o charakterze rolniczym i turystycznym z dobrą infrastrukturą sprzyjającą rozwojowi małej i średniej przedsiębiorczości. Gmina z dobrą ofertą turystyki pobytowej i weekendowej skierowanej do mieszkańców wielkich aglomeracji oparta na walorach przyrodniczych i krajobrazowych bezpośredniego otoczenia linii brzegowej Morza Bałtyckiego, o obszarach leśnych i pełnej dostępności do terenów rekreacyjnych. Bezpieczny samorząd zapewniający komfort życia i wypoczynku jej mieszkańców.”

Cały obszar społeczno-gospodarczy podzielono umownie na pięć domen: ekologia, gospodarka, infrastruktura, przestrzeń i społeczność. Z punktu widzenia celów niniejszego opracowania szczególne znaczenie ma domena „Społeczność”. W jej obrębie wyznaczono następujące priorytety, kierunki działań oraz cele pierwszo- i drugorzędne.

Priorytet I: Podejmowanie działań na rzecz wzmocnienia istniejących struktur oświaty

Kierunki działania:

- Remonty istniejących szkół
- Rozbudowa placówek oświatowych o obiekty funkcjonalne
- Informacja (sieć szkolna)

Priorytet II: Tworzenie warunków do powstania nowych miejsc pracy

Kierunki działania:

- Lokalny system podatków
- Infrastruktura techniczna i okołobiznesowa
- Doradztwo dla małych i średnich przedsiębiorstw na szczeblu gminy

Priorytet III: Stworzenie warunków do poprawy usług opieki zdrowotnej

Kierunki działania:

- Medycyna szkolna
- Badania profilaktyczne
- Zwiększenie standardu placówek lekarza rodzinnego

Cel pierwszorzędny I: Stworzenie warunków do wychowania dzieci i młodzieży poprzez sport i rekreację

Kierunki działania:

- Budowa boisk sportowych
- Hala sportowa
- Stadion

Cel pierwszorzędny II: Przeciwdziałanie patologiom społecznym

Kierunki działania:

- Świetlice socjoterapeutyczne
- Program Aktywizacji Społecznej
- Program Przeciwdziałania Alkoholizmowi

Cel pierwszorzędny III: Tworzenie warunków dla sprawnego i efektywnego funkcjonowania organizacji społecznych

Kierunki działania:

- Czytelny system wspierania finansowego organizacji społecznych
- Szkolenie lokalnych liderów
- Partnerstwo gminne – organizacje w realizacji wspólnych przedsięwzięć

Cele drugorzędne:

- Stworzenie warunków do rozwoju różnych form budownictwa mieszkaniowego

- Przeciwdziałanie marginalizacji młodych i wykształconych mieszkańców gminy
- Stworzenie warunków dla wzrostu aktywności społecznej mieszkańców

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Darłowo jest nadmorską gminą wiejską, położoną w północno-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego, na Równinie Sławieńskiej, którą przecinają doliny dwóch rzek: Wieprzy i Grabowej. Zajmuje powierzchnię 269,84 km² i liczy 7.824 mieszkańców (stan na 31.12.2006 r.). Lasy i grunty leśne zajmują 154,86 km², użytki rolne 61,88 km², a pozostałe grunty i nieużytki – 53,10 km².

Gmina Darłowo jest jedną z sześciu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu sławieńskiego. Powiat tworzą cztery gminy (Darłowo, Malechowo, Postomino, Sławno) oraz dwa miasta (Darłowo i Sławno). Do gminy należy trzydzieści jeden sołectw: Barzowice, Bobolin, Boryszewo, Bukowo Morskie, Cisowo, Dąbki, Dobiesław, Domasławice, Drozdowo, Gleźnowo, Jeżyce, Jeżyczki, Kopań, Kopnica, Kowalewice, Krupy, Nowy Jarosław, Pęciszewko, Porzecze, Palczewice, Rusko, Sińczyca, Słowino, Stary Jarosław, Sulimice, Wicie, Wiekowice, Wiekowo, Zakrzewo, Zielnowo i Żukowo Morskie. Od zachodu i częściowo od południa gmina Darłowo graniczy z gminą Sianów, od południa z gminą Malechowo, od wschodu z gminą Postomino i od południowego wschodu z gminą Sławno.

Swoisty mikroklimat gminy, 20-kilometrowy odcinek szerokich, piaszczystych plaż, walory przyrodnicze i krajobrazowe powodują, że gmina należy do najatrakcyjniejszych turystycznie regionów nadbałtyckich. Najbardziej znaną miejscowością są Dąbki, leżące u nasady mierzei oddzielającej jezioro Bukowo. Dąbki są miejscowością turystyczną z licznymi ośrodkami wczasowymi i kolonijnymi, pensjonatami, polami biwakowymi, kwaterami, z bardzo dobrze rozwiniętą siecią

placówek gastronomicznych i handlowych. Baza noclegowa całej gminy liczy 1.700 miejsc.

O walorach krajoznawczych świadczy przede wszystkim rezerwat „Słowińskie Błota”, który położony jest na północ od wsi Słowino i obejmuje obszar prawie 145 ha. Jest to najlepiej zachowane w Polsce torfowisko wysokie typu bałtyckiego. Na tym terenie występuje 37 gatunków roślin naczyniowych, 41 gatunków mszaków oraz 45 gatunków porostów. Należy też wymienić Obszar Chronionego Krajobrazu „Koszaliński Park Nadmorski” obejmujący wąski pas nadmorskich borów i lasów mieszanych oraz jezior przymorskich.

Walory krajoznawcze poznawać można dzięki wytyczeniu szlaków turystycznych. Szlak Rezerwatów (niebieski) ma długość 71,5 km. Rozpoczyna się w DarłóWKu, kończy w Polanowie. Przez gminę przebiega odcinek 15 km od DarłóWka przez Darłowo, Zakrzewo Dolne, Zielnowo i Kowalewice. Szlak Wiatraków (zielony) ma długość 13 km. Rozpoczyna się w Darłowie, biegnie wzdłuż południowego brzegu jeziora Kopań i łączy się ze Szlakiem Nadmorskim. Na trasie znajdują się liczne zabytki, nadmorska panorama oraz największy w Polsce park elektrowni wiatrowych. Szlak Nadmorski (czerwony) jest odcinkiem międzynarodowego szlaku E-9 prowadzącego z Brestu do Braniewa (przebiega wzdłuż Bałtyku). Przez gminę przebiega odcinek 30 km od Dąbkowic przez Dąbki do Wicia. Duże znaczenie dla mieszkańców gminy ma dobrze rozwijająca się turystyka.

Z końcem 2006 roku na terenie gminy Darłowo funkcjonowało ogółem 496 podmiotów gospodarczych prywatnych. Były to głównie placówki handlowe i gastronomiczne, firmy budowlane, turystyczne, hotelarskie, rybackie i transportowe. Tworzyły one infrastrukturę wypoczynkowo-turystyczną gminy.

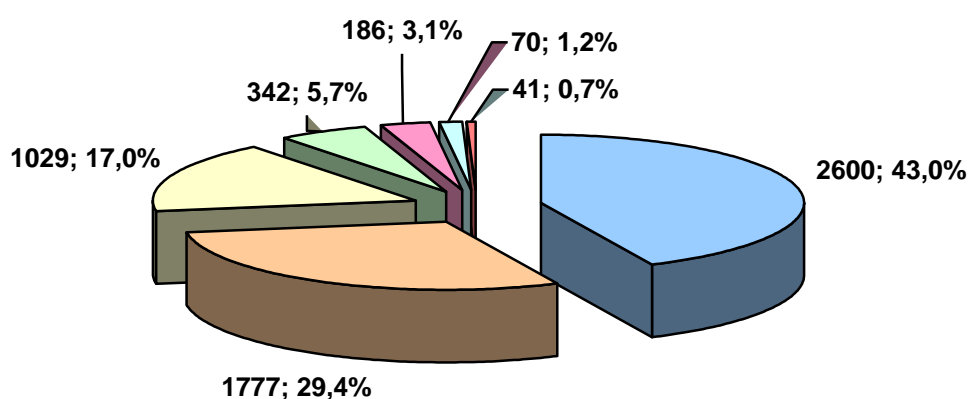
Sieć placówek oświatowych gminy tworzą: sześć oddziałów przedszkolnych, do których w roku szkolnym 2006/2007 uczęszczało ogółem 111 dzieci, sześć szkół podstawowych, w których naukę pobierało 656 uczniów oraz cztery gimnazja, w których uczyło się 423 uczniów.

Mieszkańcy gminy Darłowo mają zapewnioną opiekę zdrowotną w 1 ośrodku zdrowia i 21 gabinetach prywatnych.

2.2. DEMOGRAFIA

W 2002 roku teren gminy Darłowo zamieszkiwały 7.522 osoby. Analizując strukturę wykształcenia ludności gminy w wieku 13 lat i więcej (6.045 osób), należy stwierdzić, iż największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (2.600 osób), zasadniczym zawodowym (1.777 osób) i średnim (1.029 osób), a wykształceniem wyższym legitymowało się 186 osób.

Ludność gminy w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.

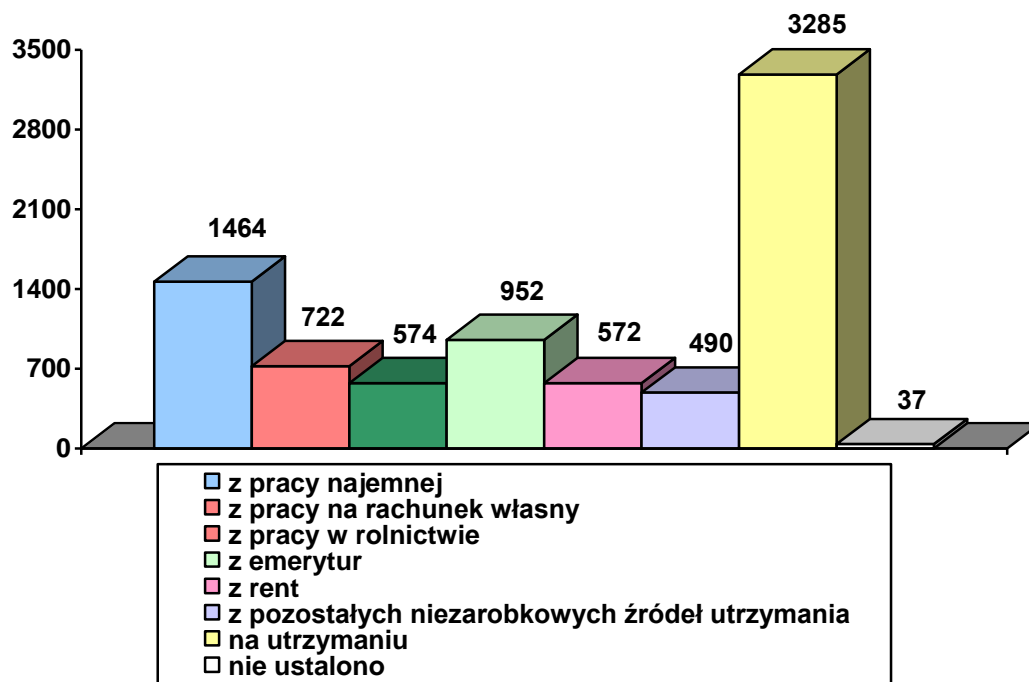

podstawowe ukończone	zasadnicze zawodowe	średnie
podstawowe nieukończone	wyższe	policjalne
nieustalone		

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

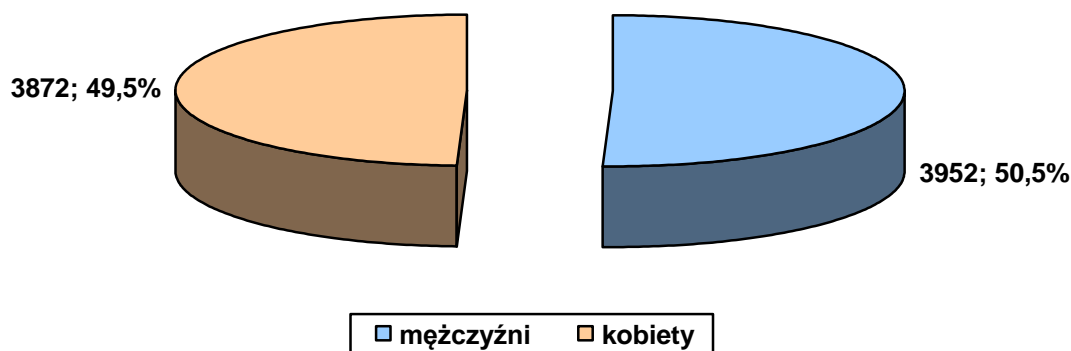
Ludność według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

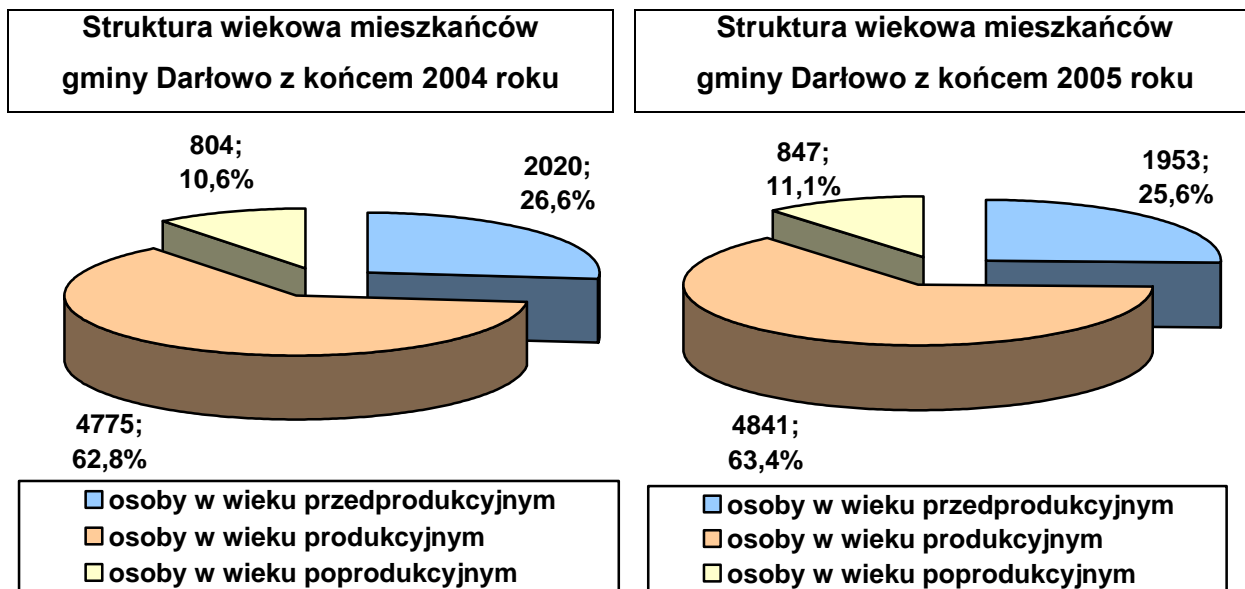
W 2002 roku spośród 7.522 mieszkańców gminy 4.200 osób posiadało własne źródło utrzymania, w tym 1.464 osoby utrzymywały się z pracy najemnej, a 722 osoby z pracy na rachunek własny (574 osoby z pracy w swoim gospodarstwie rolnym). Z pozostałych źródeł utrzymania korzystało 2.014 osób, z czego 952 mieszkańców gminy otrzymywało świadczenia emerytalne, 572 osoby – świadczenia rentowe, a z pozostałych niezarobkowych źródeł utrzymania korzystało 490 osób. Na utrzymaniu pozostawało 3.285 mieszkańców, a źródła utrzymania nie ustalono dla 37 osób.

Ludność gminy Darłowo z końcem 2006 roku

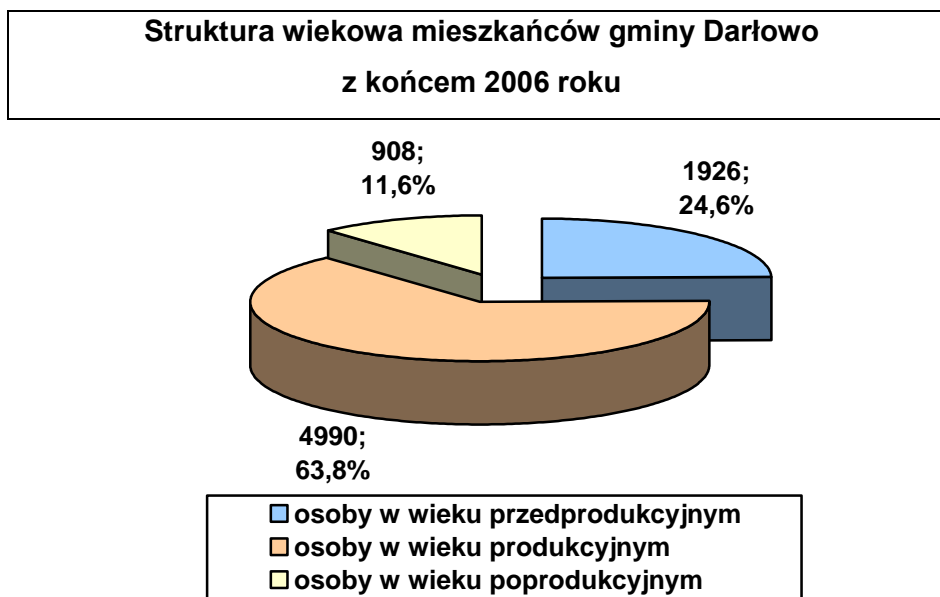

Dane Urzędu Gminy Darłowo.

Według danych Urzędu Gminy Darłowo z 31 grudnia 2006 roku teren gminy zamieszkiwały 7.824 osoby, w tym 3.952 mężczyźni i 3.872 kobiety. Na 100 mężczyzn przypadło 98 kobiet. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 29 osób na 1 km².

Dane Urzędu Gminy Darłowo.

Dane Urzędu Gminy Darłowo.

Na przestrzeni lat 2004-2006 struktura wiekowa mieszkańców gminy Darłowo ulegała zmianom. W analizowanym okresie miał miejsce systematyczny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż struktura wiekowa mieszkańców gminy Darłowo w latach 2004-2006 była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym. Prognozując sytuację demograficzną gminy na najbliższe lata, należy jednak zwrócić uwagę na dwie istotne kwestie. Pierwsza z nich dotyczy systematycznie zmniejszającej się w gminie liczby dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), co związane jest z malejącą dzietnością rodzin. Druga natomiast odnosi się do odnotowywanego w skali kraju wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn). Ten ostatni trend, obserwowany w gminie w latach 2004-2006, w niedalekiej przyszłości może się pogłębiać, bowiem znaczna grupa mieszkańców w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową, a tym samym zasili grono seniorów. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55. roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasu życia.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

W okresie od 1996 do 2003 roku liczba osób żyjących poniżej granicy minimum egzystencji zwiększyła się w skali całego kraju o 2,8 mln osób. Taki rodzaj ubóstwa nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji rodzin, ale nabiera cech trwałości, przyczyniając się do długotrwałego pozbawienia możliwości korzystania z dóbr i usług, a tym samym prowadzi do wykluczenia społecznego.

W 2004 roku mieliśmy w Polsce do czynienia z kontynuacją tendencji obserwowanej od 1996 roku, polegającej na wzroście zasięgu ubóstwa obiektywnego szacowanego na podstawie wyników badań budżetów gospodarstw domowych (GUS). W 2004 roku poniżej minimum egzystencji żyło 11,8% polskiego społeczeństwa (w porównaniu do 4,3% w 1996 r.).

Na syndrom głębokiego ubóstwa składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

System pomocy społecznej jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

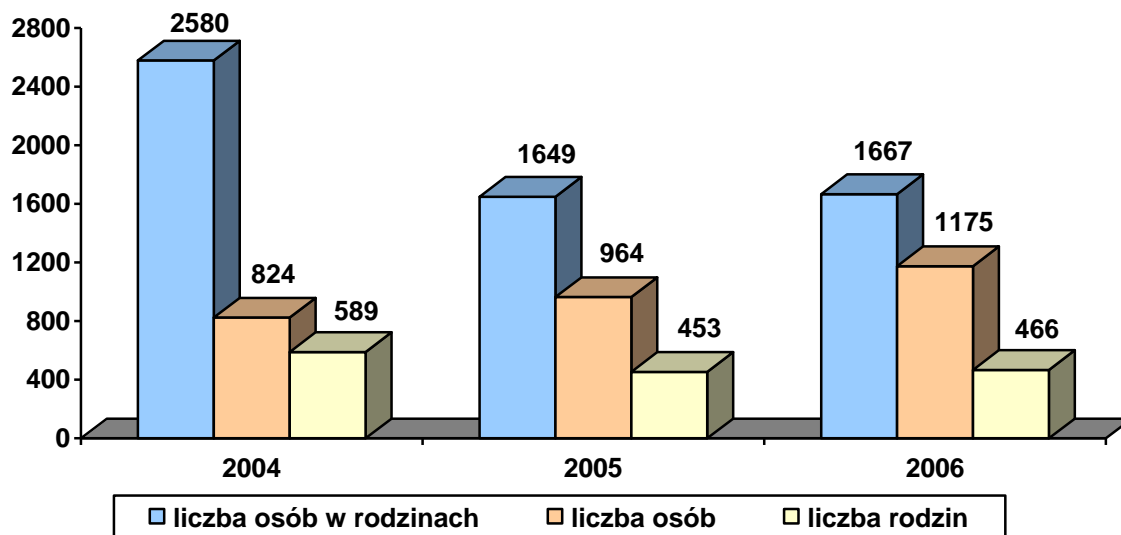
Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Darłowo odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;

- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2004-2006

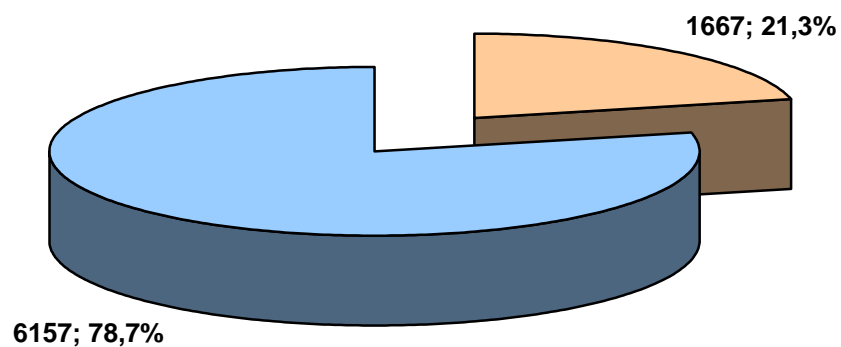

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od 1 października 2006 roku kryterium to ustalono na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 461 zł) i 351 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 316 zł). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych do korzystania z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

W latach 2004-2006 liczba osób objętych systemem pomocy społecznej w gminie Darłowo ulegała zmianom. Na wahania liczby uprawnionych do świadczeń wpływ miały m.in. ustawa o rencie socjalnej i ustawa o świadczeniach rodzinnych, które spowodowały w 2004 przejście części klientów systemu do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i płatnika świadczeń rodzinnych.

Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2006 roku

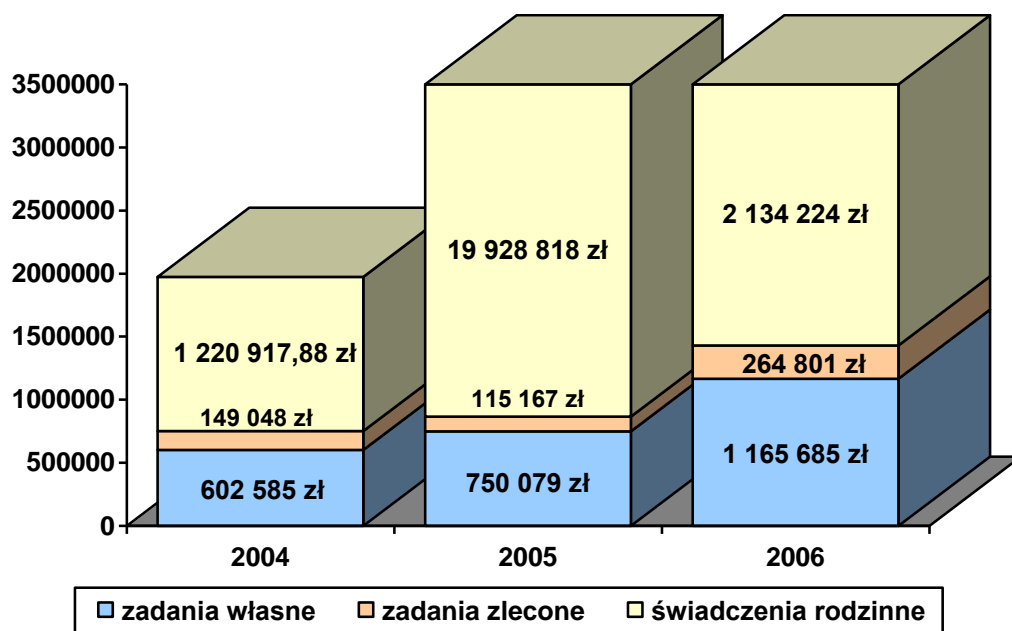

■ osoby objęte pomocą społeczną
 ■ pozostali mieszkańcy gminy

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Spośród 7.824 mieszkańców gminy, 1.667 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2006. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Wydatki na pomoc społeczną i świadczenia rodzinne w latach 2004-2006

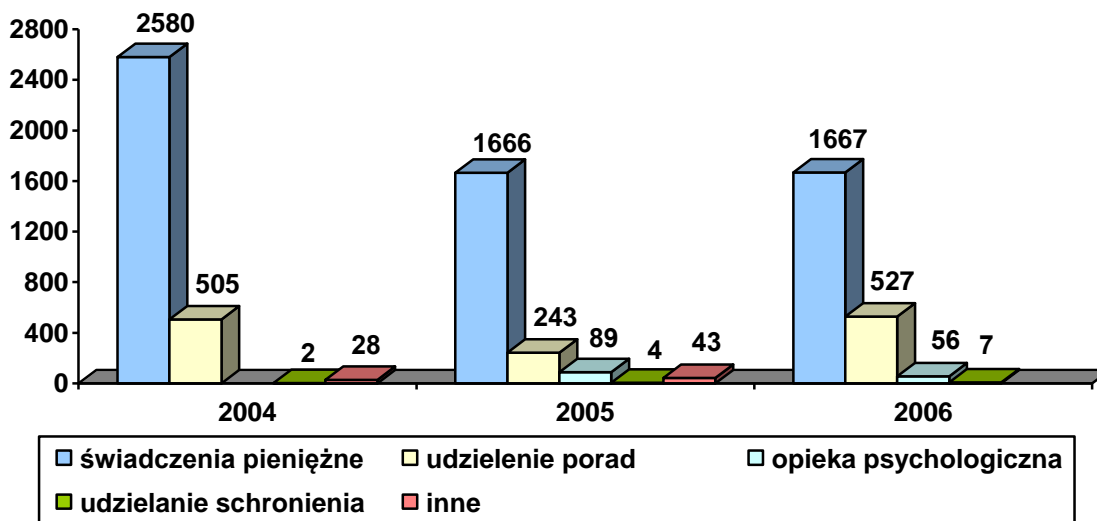
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie i Referatu Świadczeń Rodzinnych przy Urzędzie Gminy Darłowo.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, uwzględniając wydatki na zadania własne i kwoty na zadania zlecone, oraz wartość świadczeń rodzinnych przyznawanych przez Referat Świadczeń Rodzinnych przy Urzędzie Gminy Darłowo.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż nakłady finansowe na wspomaganie osób i rodzin w latach 2004-2006 zwiększały się z roku na rok. Taki stan rzeczy był zarówno efektem wzrostu ilości środków GOPS-u na zadania własne, jak również zmian ustawowych czyniących Referat Świadczeń Rodzinnych przy Urzędzie Gminy Darłowo dysponentem środków na świadczenia rodzinne.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2004 – 1.972.550,88 zł (w tym 1.220.917,88 zł na świadczenia rodzinne), w roku 2005 – 2.794.064 zł (w tym 1.992.818 zł na świadczenia rodzinne), a w 2006 roku – 3.564.710 zł (w tym 2.134.224 zł na świadczenia rodzinne).

Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w latach 2004-2006 (liczba osób)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Świadczenia pieniężne były najczęściej udzielaną formą pomocy. W 2004 roku zanotowano największe rozmiary tego rodzaju wsparcia. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodek pomocy społecznej świadczeń finansowych, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie.

W analizowanym okresie beneficjenci systemu pomocy społecznej korzystali również z porad udzielanych przez pracowników ośrodka oraz opieki psychologicznej. Szczególną uwagę zwraca wzrost liczby osób objętych poradnictwem. Inną formą pomocy były nieuwzględnione na powyższym wykresie i w poniższej tabeli świadczenia rzeczowe, najczęściej w formie dożywiania.

Typ realizowanych świadczeń w latach 2004-2006

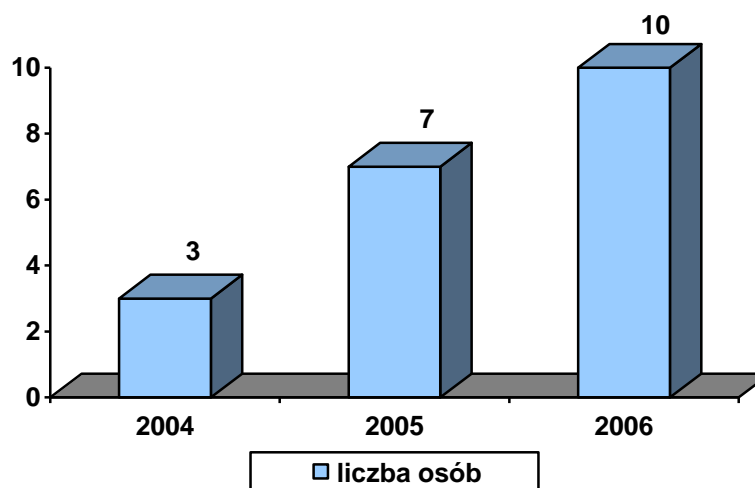
Typy świadczeń	2004		2005		2006	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	2580	589	1666	453	1667	466
Udzielenie porad	505	111	243	59	527	129
Opieka psychologiczna	–	–	89	17	56	13
Udzielanie schronienia	2	2	4	4	7	4

Inne	28	6	43	9	–	–
------	----	---	----	---	---	---

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które, w trybie administracyjnym, może decyzję GOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Liczba osób skierowanych do Domu Pomocy Społecznej w latach 2004-2006

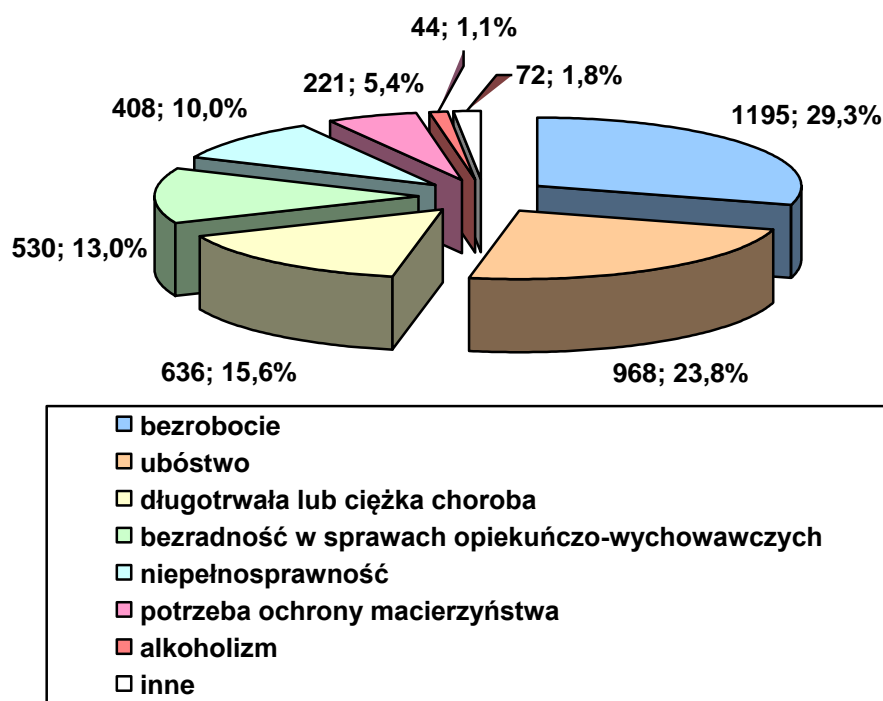
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Organizowanie placówek całodobowej opieki nie jest zadaniem samorządu gminnego, tym niemniej to pracownicy GOPS-u kwalifikują i kierują za pośrednictwem właściwego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie osoby do DPS-ów. W latach 2004-2006 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Darłowie skierował do DPS-ów w Machowinie, Parsowie, Cetuniu, Gąskach i Mielnie 20 osób: w 2004 roku – 3 osoby, rok później - 7 osób, a w 2006 roku – 10 osób.

Do Domów Pomocy Społecznej trafiają osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a nie można im zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Osobę taką kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego. Zarówno dla zainteresowanej

osoby, jak i dla całego systemu, skierowanie do domu pomocy społecznej jest zawsze ostatecznością, gdyż powoduje izolację osoby od jej naturalnego środowiska.

Powody przyznawania pomocy społecznej w 2006 roku (liczba osób w rodzinach)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

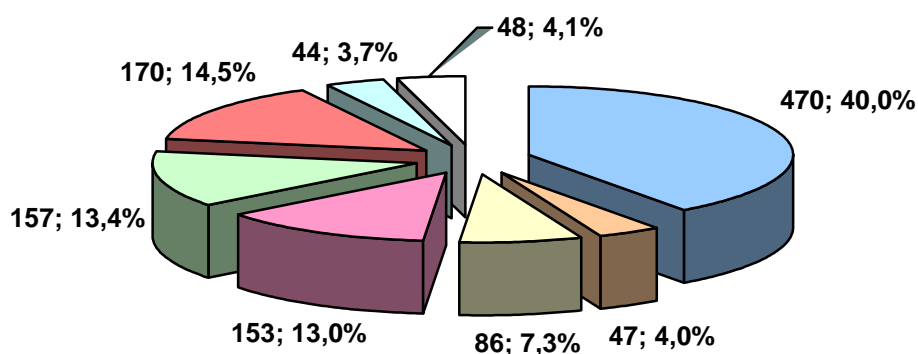
W 2006 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Darłowie udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- bezrobocie – 1.195 osób w 311 rodzinach,
- ubóstwo – 968 osób w 264 rodzinach,
- długotrwała lub ciężka choroba – 636 osób w 199 rodzinach,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 530 osób w 103 rodzinach,
- niepełnosprawność – 408 osób w 118 rodzinach,
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 221 osób w 46 rodzinach,
- alkoholizm – 44 osoby w 23 rodzinach,

- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego – 19 osób w 9 rodzinach,
- bezdomność – 16 osób w 8 rodzinach,
- klęska żywiołowa lub ekologiczna – 15 osób w 4 rodzinach,
- przemoc w rodzinie – 12 osób w 3 rodzinach,
- zdarzenie losowe – 4 osoby w 3 rodzinach,
- sytuacja kryzysowa – 3 osoby w 1 rodzinie,
- narkomania – 3 osoby w 1 rodzinie.

W 2006 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Darłowie udzielił również pomocy finansowej na łączną kwotę 126.156 zł dla 102 gospodarstw rolnych w celu złagodzenia skutków suszy.

Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2006 r. (według decyzji administracyjnych)

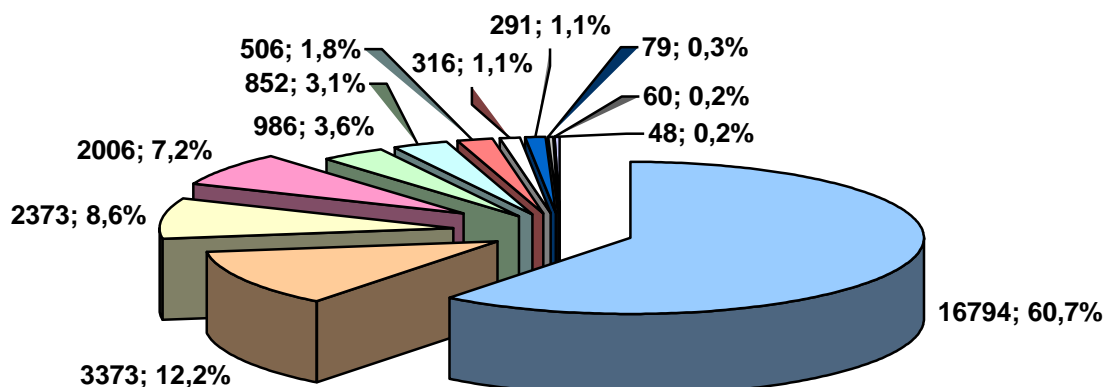

do 15 lat 16-21 22-30 31-40 41-50 51-60 61-70 71 lat i więcej

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Struktura demograficzna świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2006 roku była porównywalna ze strukturą demograficzną całej lokalnej społeczności. Uwagę zwracała znaczna liczba dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach, co dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin. Niepokojąca była również duża grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki powinni, samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin.

Świadczenia rodzinne przyznane przez Referat Świadczeń Rodzinnych przy Urzędzie Gminy Darłowo w 2006 roku

- zasiłek rodzinny
- dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
- dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
- zasiłek pielęgnacyjny
- dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
- dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
- dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka
- świadczenie pielęgnacyjne
- dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka
- dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka
- dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych

Dane Referatu Świadczeń Rodzinnych przy Urzędzie Gminy Darłowo.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka oraz zapomoga wypłacana przez gminy z tytułu urodzenia się dziecka. W 2006 roku Referat Świadczeń Rodzinnych przy Urzędzie Gminy Darłowo przyznał ogółem:

- 16.794 zasiłki rodzinne dla 8.089 osób,
- 3.373 dodatki do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej dla 2.039 osób,
- 2.373 dodatki do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania dla 1.985 osób,
- 2.006 zasiłków pielęgnacyjnych dla 1.811 osób,
- 986 dodatków do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego dla 547 osób,
- 852 dodatki do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego dla 777 osób,

- 506 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka dla 317 osób,
- 316 świadczeń pielęgnacyjnych dla 306 osób,
- 291 dodatków do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego dla 291 osób,
- 79 jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia się dziecka dla 79 osób,
- 60 dodatków do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka dla 60 osób.
- 48 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych dla 48 osób.

W 2006 roku Referat Świadczeń Rodzinnych przy Urzędzie Gminy Darłowo przyznał również 1.221 zaliczek alimentacyjnych dla 52 rodzin na łączną kwotę 223.942 zł oraz opłacił odpowiednio 291 i 113 składek na ubezpieczenia emerytalno-rentowe i zdrowotne na sumę odpowiednio 39.376 i 4.090 zł.

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze,
- placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,

- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

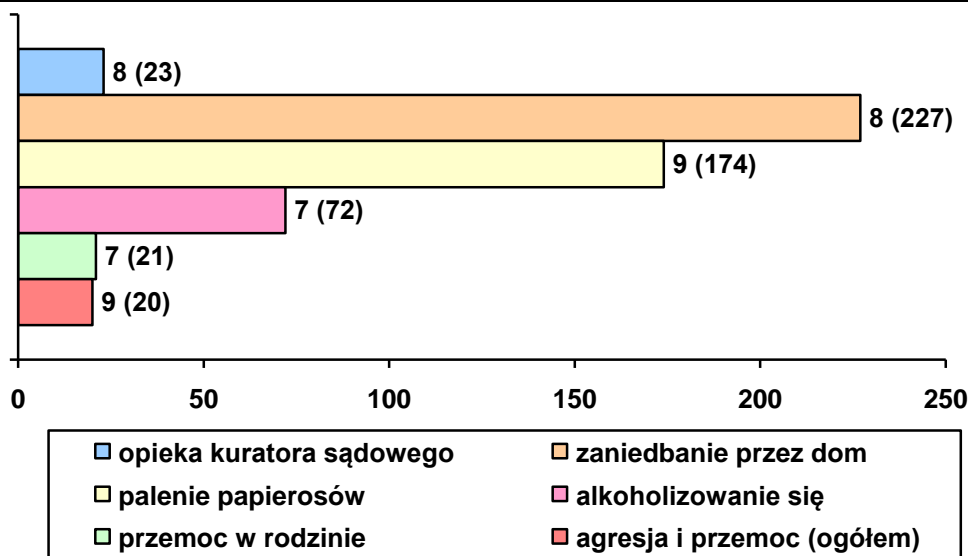
W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz przekazują informacje o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono 10 ankiet – 7 z zespołów szkół, 2 ze szkół podstawowych i 1 ze specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech	
		występuje (liczba wskazań i ujawnionych przypadków)	nie występuje
1	Alkoholizowanie się	7 (ok. 72)	3
2	Narkotyzowanie się	5 (ok. 41)	5
3	Palenie papierosów	9 (ok. 174)	1
4	Ucieczki z domu	1 (1)	9
5	Kradzieże	6 (7)	4
6	Agresja i przemoc, w tym poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	9 (20)	1
7	Autoagresja	2 (2)	8
8	Przestępczość ujawniona	5 (11)	5
9	Niszczenie mienia szkolnego	5 (14)	5
10	Udział w grupach negatywnych	3 (2)	7
11	Opieka kuratora sądowego	8 (23)	2
12	Przemoc w rodzinie	7 (21)	3
13	Zaniedbanie przez dom	8 (ok. 227)	2
14	Wykorzystywanie seksualne	2 (2)	8

Badania własne Centrum AV.

**Najczęściej występujące problemy w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej
(liczba szkół, w których stwierdzono daną cechę, oraz liczba ujawnionych przypadków)**

Badania własne Centrum AV.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 14 zmiennych. Stwierdzając obecność poszczególnych cech, podawali jednocześnie liczbę występujących przypadków. Do problemów najczęściej występujących na terenie szkoły i w domu rodzinnym zaliczyli: zaniechanie przez dom, sięganie po środki uzależniające (papierosy, alkohol, narkotyki), potrzebę sprawowania opieki przez kuratora sądowego, przemoc w rodzinie oraz stosowanie agresji i przemocy wobec rówieśników (za podstawowe kryterium klasyfikacji cech patologicznych przyjęto częstotliwość ich występowania).

Określając problemy uczniów w pytaniach otwartych, ankietowani wskazywali głównie na zjawisko ubożenia rodzin wynikające z bezrobocia i powodujące konieczność wyjazdu jednego z rodziców za granicę w celu poszukiwania pracy, dysfunkcje występujące w domu odnoszące się do zaniechania, uzależnień rodziców (alkohol), przemocy w rodzinie i rozpadu rodziny, stosowanie agresji i przemocy w grupie rówieśniczej oraz nierówność szans edukacyjnych dzieci z terenów wiejskich.

Dziewięć ankietowanych szkół posiada dostęp do Internetu (jedna nie wypełniła tego punktu ankiety) i umożliwia korzystanie z sali gimnastycznej, a siedem prowadzi dożywianie uczniów, dziewięć. W żadnej placówce nie funkcjonują klasy integracyjne. Osiem szkół zatrudnia pedagoga, pięć pielęgniarkę, jedna logopedę i psychologa.

Ogół placówek oferuje swoim wychowankom zajęcia dodatkowe (m.in. przedmiotowe koła zainteresowań, zajęcia rekreacyjno-sportowe, taneczne, wokalne,

artystyczne, teatralne, informatyczne, chór, itp.), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze (8 szkół), korekcyjno-kompensacyjne (3), nauczanie specjalne, zajęcia socjoterapeutyczne i rewalidacyjno-wychowawcze (po 1).

Ankietowane szkoły prowadzą działania profilaktyczne i naprawcze zgodnie z przyjętymi programami wychowawczym i profilaktycznym. Podejmowane tematy dotyczą profilaktyki uzależnień, przemocy i agresji, umiejętności spędzania czasu wolnego, asertywności, budowania poczucia własnej wartości, rozwijania umiejętności społecznych oraz pobudzania motywacji do nauki. Działania te prowadzone są w formie spotkań indywidualnych uczniów i rodziców z psychologiem, warsztatów terapeutycznych dla uczniów i rodziców, zajęć psychoedukacyjnych, pogadarek, prelekcji, warsztatów i pedagogizacji rodziców przy współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną oraz kuratorem.

Podejmując kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy zintensyfikować wywiady środowiskowe, obserwacje, badania ankietowe i rozmowy indywidualne w celu lepszego rozpoznania sytuacji rodzin uczniów (m.in. materialnej) oraz zdiagnozowania aktualnych problemów (narkomania, alkoholizm, przemoc, agresja) i potrzeb (np. w zakresie spędzania czasu wolnego). Ponadto wskazywali na potrzebę prowadzenia profilaktycznych badań lekarskich dotyczących ogólnego stanu zdrowia, stanu uzębienia i wad postawy.

Według niektórych pedagogów na terenie gminy są rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Do takich miejsc zaliczono przystanki autobusowe, a także świetlice, w których nie kontroluje się dostępu do Internetu oraz Park Miejski cmentarz i pub na Osiedlu Północ w Sławnie oraz dyskotekę w Malechowie.

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, ankietowani wskazywali głównie na konieczność zacieśnienia współpracy z instytucjami wspierającymi szkołę, zwłaszcza w zakresie udzielania pomocy materialnej uczniom z rodzin ubogich, zwiększenia dostępu do specjalistów (psychologa, logopedy, terapeuty, stomatologa), zapewnienia alternatywnych form i – co się z tym wiąże – miejsc spędzania czasu wolnego (zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i spotkań z ciekawymi ludźmi, rozszerzenie oferty imprez weekendowych dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych) oraz zintensyfikowania działań profilaktycznych, m.in. w obszarach uzależnień oraz agresji i przemocy.

Według ankietowanych przedstawione powyżej kwestie należałoby podjąć w lokalnym programie opieki na dziećmi i młodzieżą.

2.4.1. SYTUACJA DZIECKA I RODZINY W PERSPEKTYWIE PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ

Informacji o sytuacji dziecka i rodziny w środowisku lokalnym dostarcza również działająca na danym terenie Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Dane tej instytucji dotyczą takich kwestii jak liczba osób objętych wsparciem oraz powody i formy udzielanej pomocy.

W roku szkolnym 2005/2006 pracownicy Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Sławnie (Filia w Darłowie) objęli specjalistycznym wsparciem psychologicznym, pedagogicznym i logopedycznym 711 dzieci i młodzieży z miasta i gminy Darłowo. Należy zaznaczyć, że w szkołach na terenie gminy uczy się 30,3% dzieci i młodzieży z rejonu działania Poradni. Zatem szacunkowo można przyjąć, że z pomocy Filii PPP skorzystało 237 dzieci i młodzieży z gminy Darłowo (Poradnia nie prowadzi zestawień statystycznych uwzględniających miejsce zamieszkania osób korzystających z pomocy). Mając na uwadze powyższe zastrzeżenie, można przyjąć, że Poradnia udzieliła w analizowanym okresie pomocy psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej odpowiednio ok. 83, 84 i 70 dzieciom i młodzieży z gminy Darłowo.

Dane szczegółowe na temat powodów i form udzielonej pomocy, które przedstawia poniższa tabela, należy traktować jako orientacyjne.

Liczba dzieci i młodzieży z miasta i gminy Darłowo, którym udzielono pomocy bezpośredniej w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Sławnie (Filia w Darłowie) w roku szkolnym 2005/06

Formy pomocy bezpośredniej	Przedszkola	Sz. Podst.	Gimnazja	Szkoły ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne	Młodzież nieucząca się i niepracująca	Razem
zajęcia korekcyjno-kompensacyjne	–	4	2	–	–	6
terapia logopedyczna	101	11	3	1	2	118
zajęcia grupowe aktywizujące do wyboru kierunku kształcenia i zawodu	–	–	54	–	–	54
inne formy pomocy indywidualnej	45	93	187	18	1	344

inne formy pomocy grupowej	4	65	-	-	-	69
porady bez badań	19	98	30	9	-	156
porady po badaniach przesiewowych	409	-	-	-	-	409
badania przesiewowe wzroku „Widzę”	2	45	13	3	-	63
badania przesiewowe słuchu „Słyszę”	19	53	13	3	-	88

Dane Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Sławnie, Filia w Darłowie.

Liczba dzieci i młodzieży z terenu miasta i gminy Darłowo, którym wydano orzeczenia w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Sławnie (Filia w Darłowie) w roku szkolnym 2005/2006

Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego:	Przedszkola	Sz. Podst.	Gimnazja	Razem
niewidomych i słabo widzących	-	-	1	1
z niesprawnością ruchową	1	-	-	1
z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim	-	6	3	9
z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym	1	-	-	1
Orzeczenia o potrzebie:				
zajęć rewalidacyjno-wychowawczych	1	1	1	3
indywidualnego nauczania	2	12	5	19

Dane Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Sławnie, Filia w Darłowie.

Liczba dzieci i młodzieży z terenu miasta i gminy Darłowo, którym wydano opinie w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Sławnie (Filia w Darłowie) w roku szkolnym 2005/2006

Opinie w sprawach:	Przedszkola	Sz. Podst.	Gimnazja	Szkoły ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne	Razem
wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka	1	-	-	-	1
odroczenia rozpoczęcia spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego	3	-	-	-	3
pozostawienia ucznia z kl. I-III SP na drugi rok w tej samej klasie	-	4	-	-	4
zwolnienia ucznia z nauki drugiego j. obcego	-	-	1	2	3
pierwszeństwa w przyjęciu ucznia z problemami zdrowotnymi do szkoły ponadgimnazjalnej	-	-	6	-	6
przyjęcia ucznia gimnazjum do oddziału przysposabiającego do pracy	-	-	5	-	5

udzielenia zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki	-	-	1	-	1
dostosowania warunków i formy egzaminu gimnazjalnego do potrzeb ucznia	-	-	21	-	21
dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb ucznia	-	60	27	8	95
dostosowania warunków i formy sprawdzianu przeprowadzonego w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej do potrzeb ucznia	-	18	-	-	18
pierwszeństwa w przyjęciu ucznia z problemami zdrowotnymi do szkoły ponadgimnazjalnej	-	-	6	-	6
dostosowania warunków i formy egzaminu maturalnego lub egzaminu dojrzałości do indywidualnych potrzeb absolwenta	-	-	-	6	6
objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole lub placówce	-	62	18	3	83
objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolu	2	-	-	-	2
inne opinie o przebadanych	3	15	5	1	24

Dane Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Sławnie, Filia w Darłowie.

Pracownicy Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej udzielali również pomocy nauczycielom, rodzicom i wychowawcom. Pomoc miała formę warsztatów, prelekcji, wykładów i innych zajęć. W sumie w różnych formach zajęć uczestniczyły 973 osoby.

2.4.2. SYTUACJA DZIECKA I RODZINY W PERSPEKTYWIE ZESPOŁU KURATORÓW ZAWODOWYCH SĄDU REJONOWEGO

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów wynikają ze wskazań sądu opartych na art. 100 Kodeksu rodzinnego. Pomoc ta ma charakter niematerialny i dotyczy umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej

Według danych Kuratora Zawodowego Sądu Rejonowego w Koszalinie, w 2006 roku w gestii kuratorów do spraw rodzinnych i nieletnich pozostawały łącznie 24 sprawy z terenu gminy Darłowo. Większość z nich (10) miała charakter opiekuńczy i wiązała się

z ograniczeniem władzy rodzicielskiej poprzez nadzór kuratora (art. 109 Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego). Pozostałe sprawy (9) dotyczyły zastosowania nadzoru kuratora wobec osób zobowiązanych do podjęcia leczenia odwykowego (art. 31 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi) oraz osób nieletnich (5), które na skutek popełnionych czynów karalnych bądź demoralizacji zostały poddane nadzorowi kuratora sądowego (art. 6 pkt 5 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich).

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

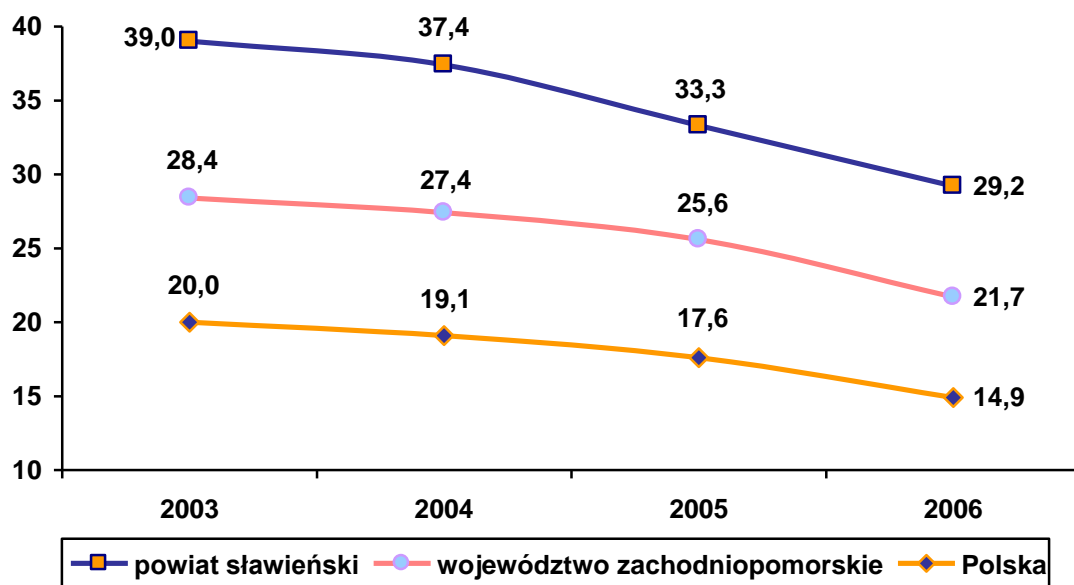
Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Stopa bezrobocia w kraju, województwie i powiecie w latach 2003-2006

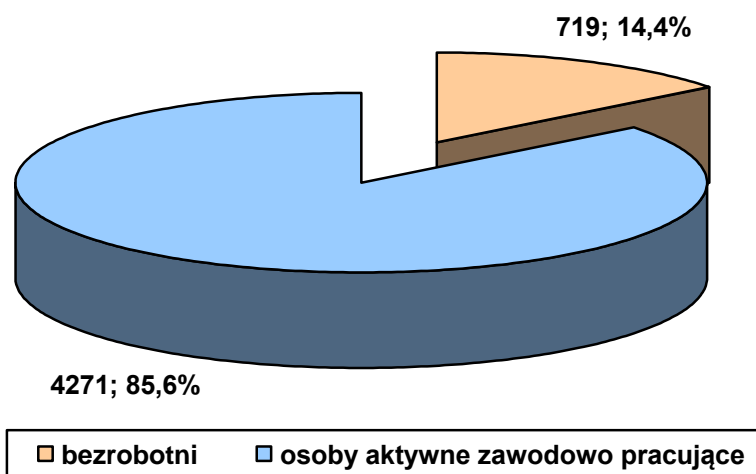

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003-2006 powiat sławieński charakteryzował się znacznie wyższą, w stosunku do województwa zachodniopomorskiego i kraju, stopą bezrobocia. Generalnie w skali całego kraju mamy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Sławnie, Filia w Darłowie, na dzień 31 grudnia 2006 roku w gminie Darłowo pozostawało zarejestrowanych 719 bezrobotnych. Wśród nich większą liczebnie grupą były kobiety, które stanowiły 51,5% ogółu bezrobotnych w gminie (370 osób). Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

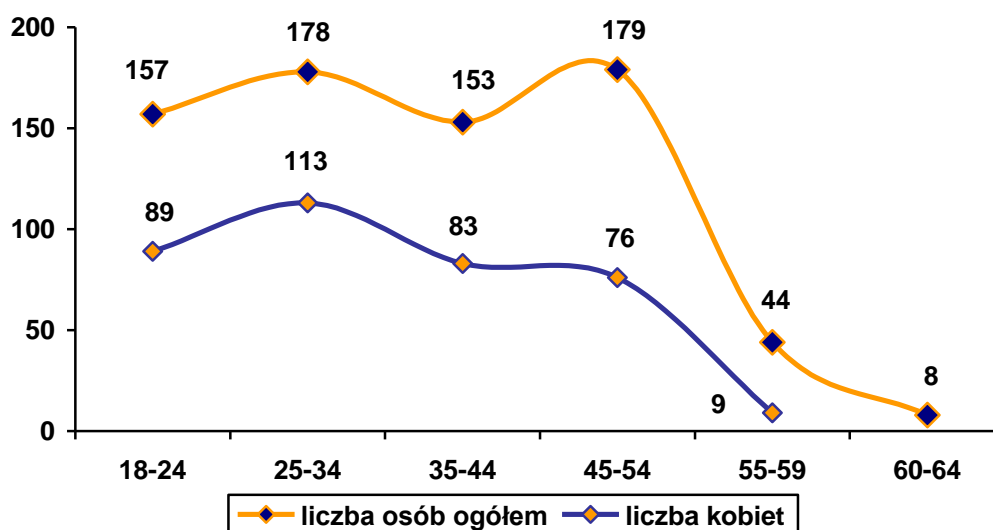
Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo pracujące w gminie Darłowo z końcem 2006 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sławnie, Filia w Darłowie.

Spośród 4.990 osób z terenu gminy Darłowo, będących w wieku produkcyjnym, z końcem 2006 roku 719 osób pozostawało bez zatrudnienia.

Bezrobotni według wieku z końcem 2006 roku

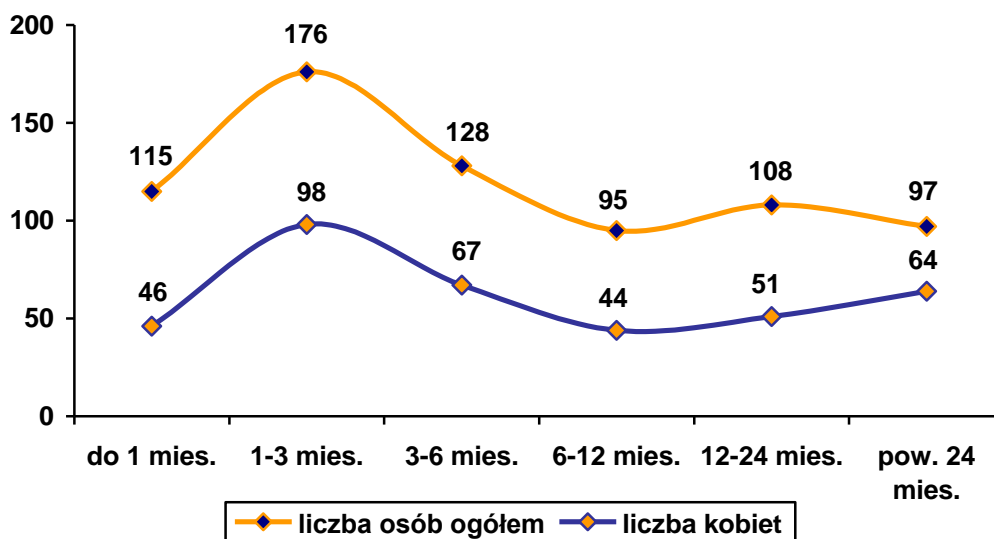

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sławnie, Filia w Darłowie.

Z końcem 2006 roku w grupie bezrobotnych najczęściej było ludzi, którzy przekroczyli 45 rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe. Niepokoila również liczna grupa osób młodych, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Było to porównywalne z sytuacją w kraju.

W szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy były kobiety wieku 25-34 lata; stanowiły one 63,5% bezrobotnych w tej grupie wiekowej.

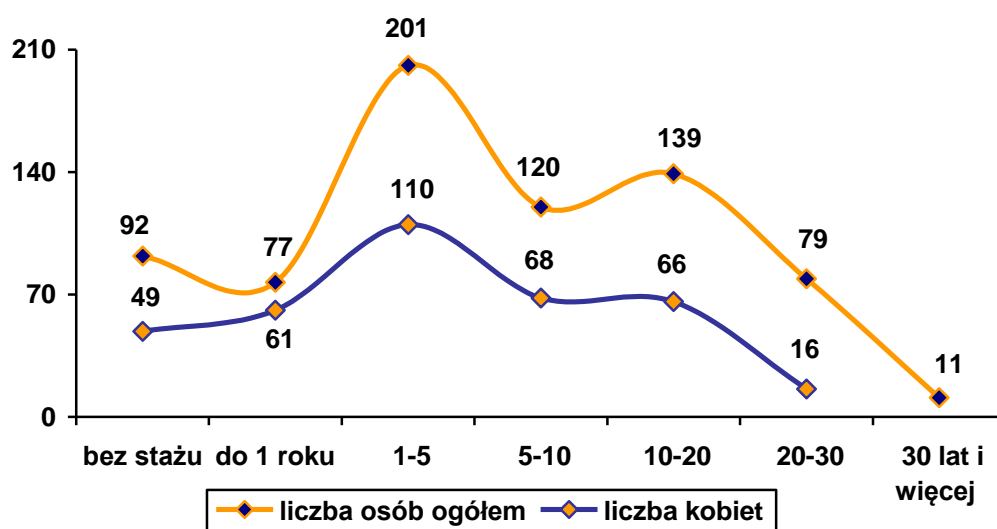
Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy z końcem 2006 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sławnie, Filia w Darłowie.

Półroczny okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych stanowi ważną cezurę w aktywizacji osób bezrobotnych, co wyraźnie widać na powyższym wykresie. Wraz z upływem okresu zasiłkowego maleje odsetek bezrobotnych. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem. Długotrwale bezrobotni często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej. W szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy były długotrwale bezrobotne kobiety. Stanowiły one 66% wśród osób pozostających bez zatrudnienia powyżej 24 miesięcy.

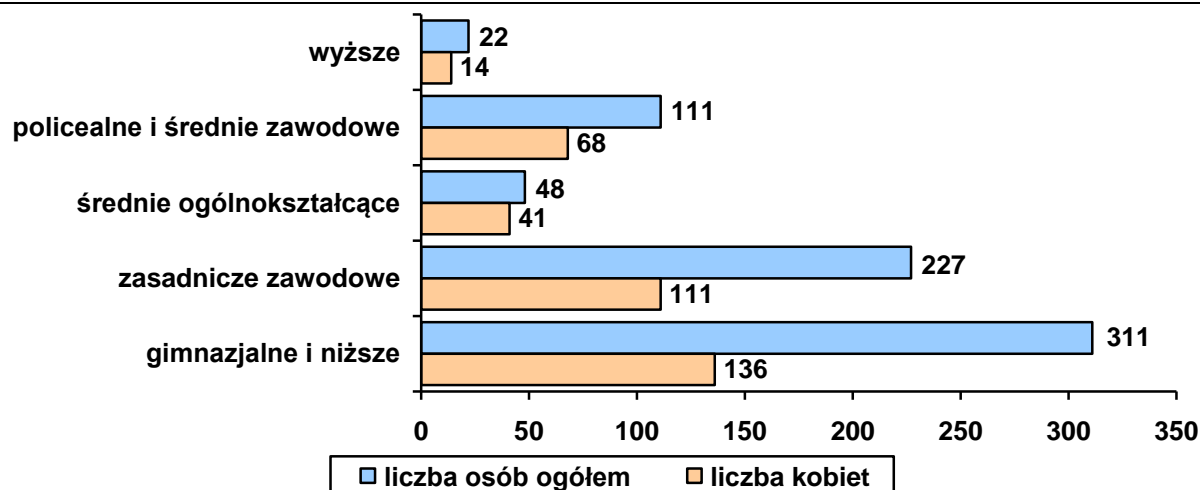
Bezrobotni według stażu pracy z końcem 2006 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sławnie, Filia w Darłowie.

Z końcem 2006 roku największe grupy bezrobotnych w gminie stanowiły osoby ze stażem pracy od roku do 5 lat i od 10 do 20 lat. W programach aktywizujących osoby bezrobotne należy zatem zwrócić szczególną uwagę na osoby z kilkuletnim stażem pracy, którym należy umożliwić zdobywanie dalszego doświadczenia zawodowego, oraz osoby z ponad 10-letnim stażem pracy, którym powinno się zapewnić możliwość przekwalifikowania się, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy. Warto również podkreślić szczególnie niekorzystną sytuację kobiet bez stażu pracy lub ze stażem do roku, którym należy umożliwić zdobycie pierwszych doświadczeń zawodowych.

Bezrobotni według wykształcenia z końcem 2006 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sławnie, Filia w Darłowie.

Z końcem 2006 roku zdecydowanie lepszą sytuację na lokalnym rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Problem bezrobocia w największym stopniu osiągał osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym oraz zasadniczym zawodowym. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcanie i zmianę kwalifikacji zawodowych. Relatywnie najgorszą sytuację posiadały kobiety z wykształceniem średnim ogólnokształcącym, które stanowiły aż 85,4% ogółu bezrobotnych z tym wykształceniem.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych					
		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób

Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na alkoholizm jako poważny problem społeczny. Spośród 466 rodzin objętych pomocą społeczną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Darłowie w 2006 roku, 23 rodziny liczące 44 osoby swą trudną sytuację życiową tłumaczyły problemem alkoholowym. Mniej uwidocznione było używanie narkotyków. W analizowanym roku z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek świadczył pomoc 3 osobom w 1 rodzinie, co jednak nie może wskazywać na marginalny charakter występowania zjawiska. O potrzebie przeciwdziałania tej patologii świadczy fakt, iż od 2006 roku gmina Darłowo realizuje uchwalany corocznie Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii.

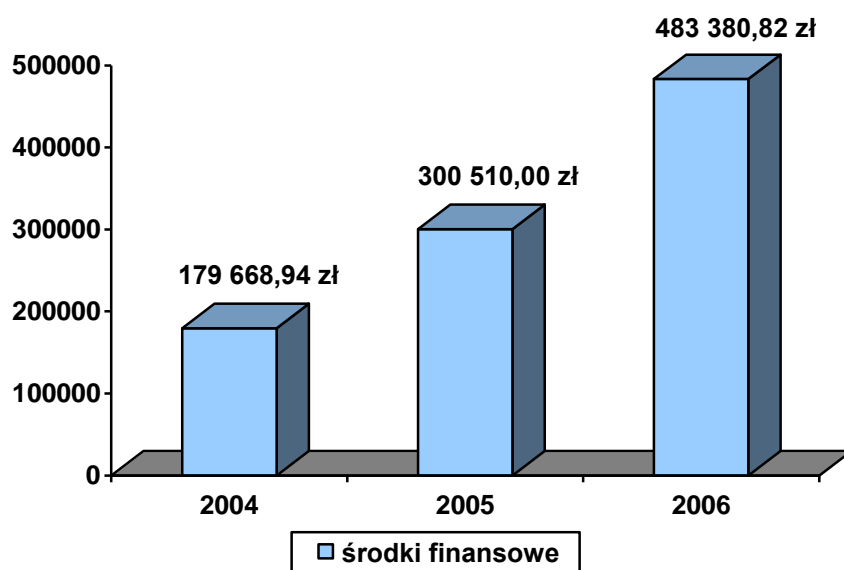
Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę w tym procesie odgrywają podejmowane przez Gminną Komisję ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania oraz uchwalane corocznie przez Radę Gminy programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Podstawowymi celami Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2006 rok było zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych, zmniejszenie

rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie poprzez położenie większego nacisku na profilaktykę oraz promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci, młodzieży i dorosłych.

Z informacji zebranych przez GKRPA m.in. wynika, iż w Policyjnej Izbie Zatrzymań w Sławnie przebywało 12 mieszkańców gminy, którzy wszczynali awantury domowe pod wpływem alkoholu. Policjanci Komisariatu Policji w Darłowie założyli cztery „Niebieskie Karty” (Bukowo Morskie, Stary Jarosław, Wiekowice, Kowalewice), na podstawie których wszczęli 3 dochodzenia w sprawie fizycznego i psychicznego znęcania się nad rodziną.

W 2006 roku Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych rozpatrzyła 36 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych, z tego 32 osoby skierowano na leczenie. Członkowie komisji przeprowadzili ponadto 3 kontrole w placówkach sprzedających napoje alkoholowe.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w latach 2004-2006

Dane Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Darłowie.

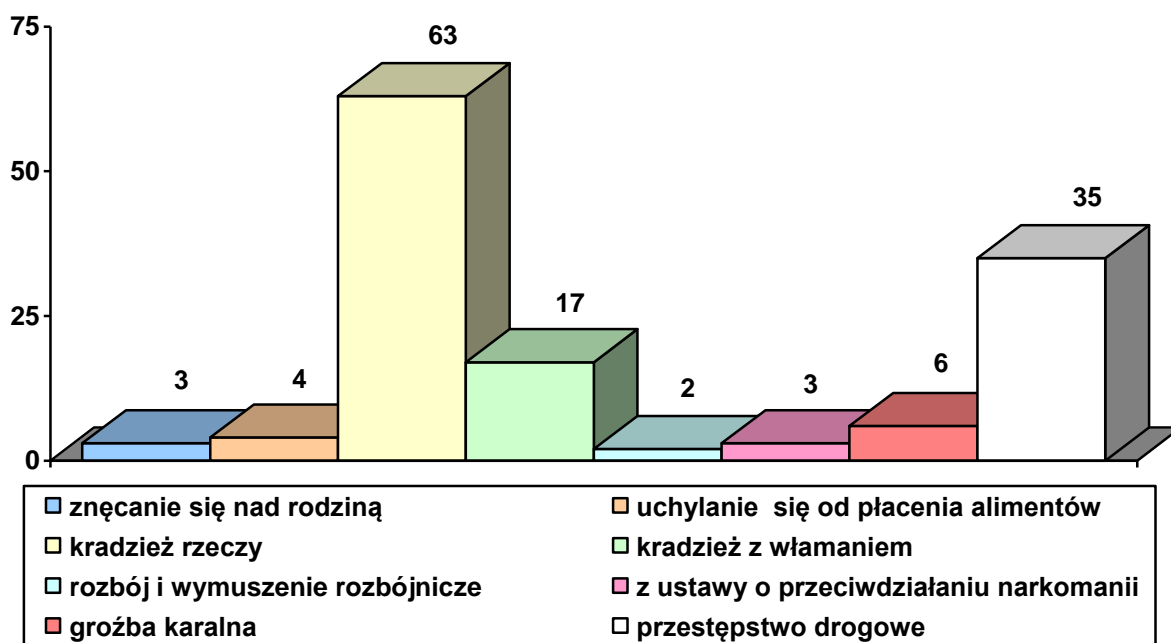
Wielkość środków przeznaczanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Darłowo w latach 2004-2006 roku rosła z roku na rok. W 2004 roku wyniosła 179.668,94 zł, w roku następnym wzrosła do 300.510 zł, a w 2006 roku osiągnęła poziom 483.380,82 zł.

2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwe piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Darłowo.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2006 roku wynika, iż na terenie gminy Darłowo odnotowano 191 przestępstw. Nie ustalono sprawców aż 97 przestępstw, głównie kradzieży mienia. Miejscowi policjanci byli równie bezradni w sprawach wykrywania sprawców kradzieży z włamaniem. Osiągnęli natomiast stuprocentowy wskaźnik wykrywalności w zatrzymywaniu pijanych rowerzystów.

Wybrane kategorie przestępstw popełnionych w 2006 roku w gminie Darłowo

Dane Komisariatu Policji w Darłowie.

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianymi przestępstwami na terenie gminy Darłowo w roku 2006 były kradzieże i kradzieże z włamaniem (odpowiednio 63 i 17 przestępstw), a także przestępstwa drogowe polegające przeważnie na kierowaniu rowerem lub pojazdem mechanicznym w stanie nietrzeźwości – 35 przypadków. Istotne kategorie przestępstw stanowiły również groźby karalne (6 przypadków), uchylenie się od płacenia alimentów (4 przypadki), znęcanie

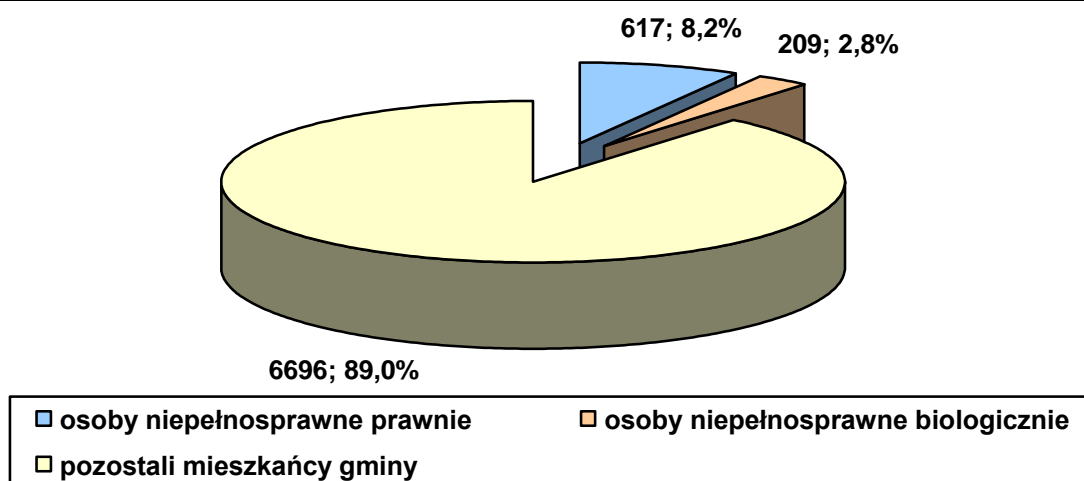
się nad rodziną (3 zdarzenia), a także posiadanie środków odurzających (3 przypadki) i rozboje (2 przypadki).

Analizując stan bezpieczeństwa w ruchu drogowym, należy stwierdzić, iż w 2006 roku na terenie gminy Darłowo zarejestrowano 8 wypadków drogowych.

2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Osoby niepełnosprawne a ludność gminy w 2002 roku

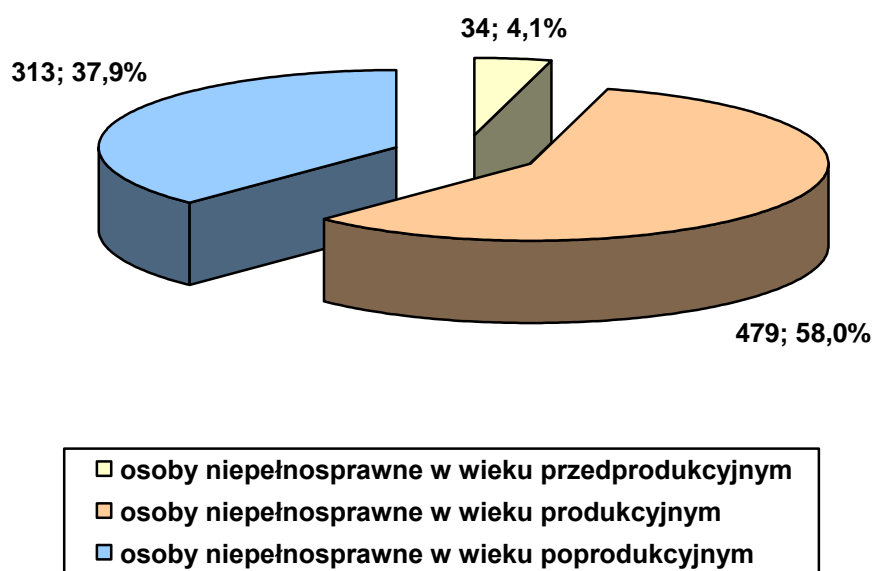

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W roku 2002 w gminie Darłowo zamieszkiwało 826 osób niepełnosprawnych (w tym 418 mężczyzn i 408 kobiet), co stanowiło 11% ogółu mieszkańców gminy. Grupa osób niepełnosprawnych była silnie zróżnicowana nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania.

W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków (w 2006 roku z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w gminie Darłowo skorzystało 118 rodzin liczących 408 osób i była to piąta pod względem liczby beneficjentów, przyczyna udzielania wsparcia). Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się co najwyżej wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia.

Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

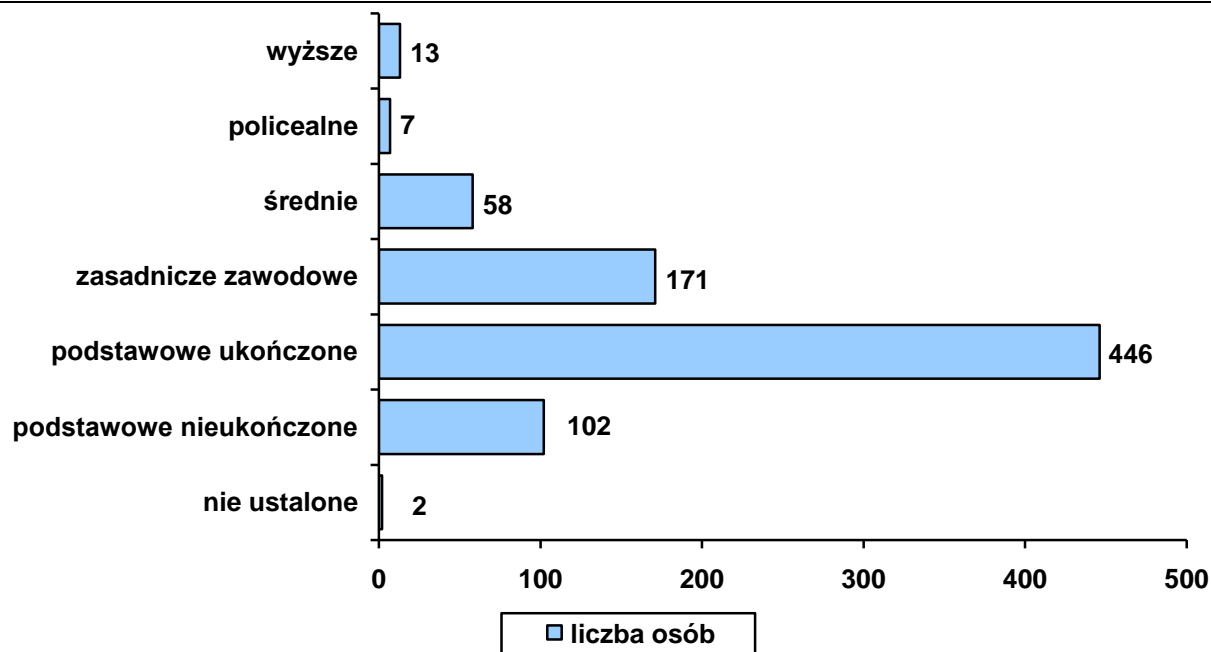
Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku 58% niepełnosprawnych w gminie było w wieku produkcyjnym (479 osób), co było zjawiskiem niepokojącym. Liczną grupę reprezentowały również osoby w wieku poprodukcyjnym – ogółem 313 osób. Najmniejszą liczebnie grupę stanowiły dzieci i młodzież – łącznie 34 osoby.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz

ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Osoby niepełnosprawne według poziomu wykształcenia w 2002 r.

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku najliczniejszą grupę niepełnosprawnych w gminie stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 446 osób.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia im funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

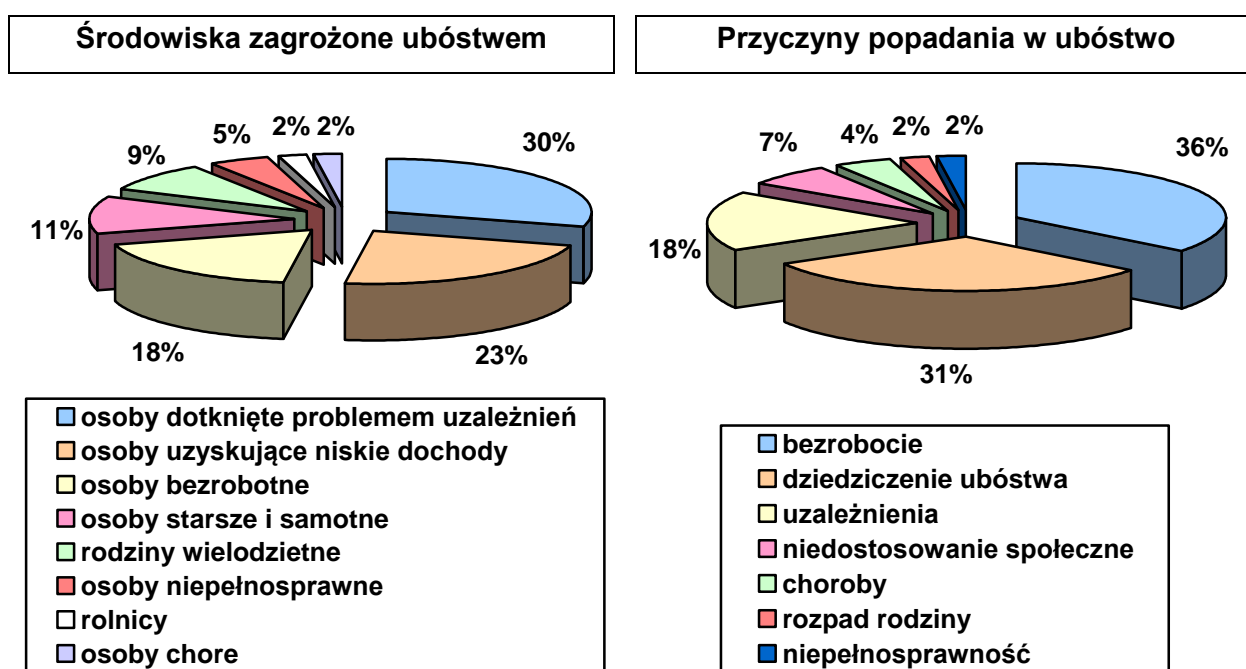
Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

Osoby niepełnosprawne z terenu gminy Darłowo mogą skorzystać z opieki i pomocy takich instytucji i organizacji, jak: Dzienny Ośrodek Rehabilitacyjno-Terapeutyczny w Darłowie, „Amazonki”, „Akson” „Stowarzyszenie Bezrobotnych-Bezdomnych i Osób Niepełnosprawnych”, Polski Związek Niewidomych, Polski Związek Głuchych oraz Stowarzyszenie Ludzi Cierpiących na Padaczkę.

2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY

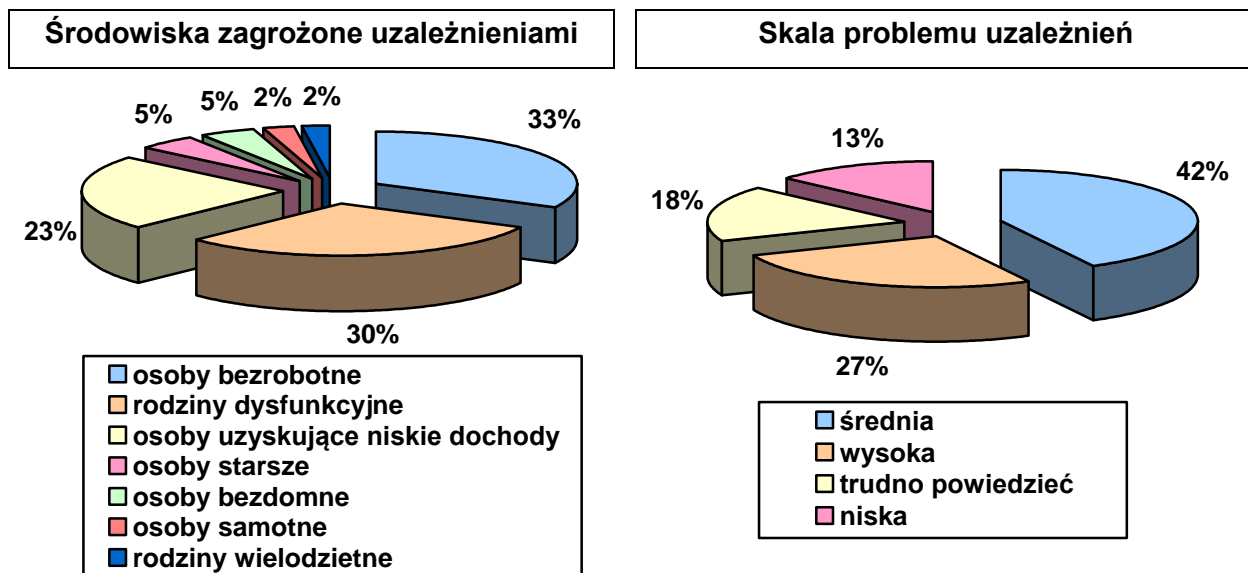
Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych GOPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

Poniższe wykresy prezentują obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

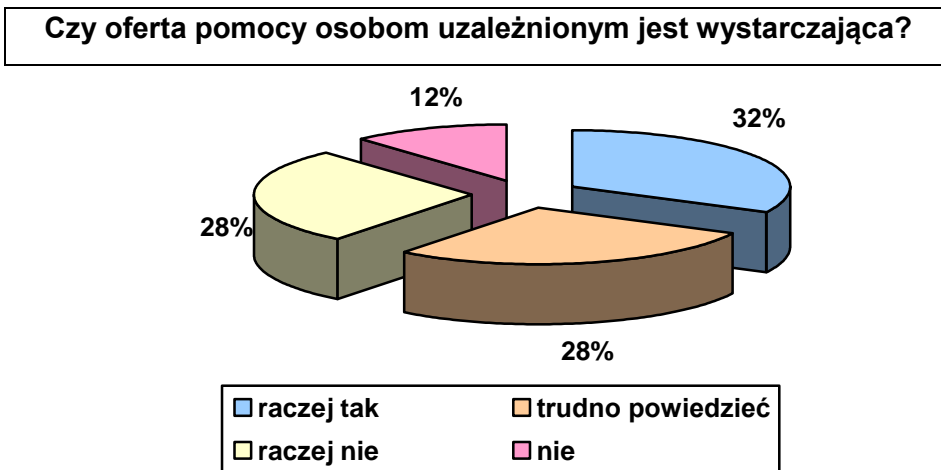
Badania własne Centrum AV.

Według badanych problem ubóstwa dotyczy najbardziej osób dotkniętych uzależnieniami (30%), uzyskujących niskie dochody (23%) i bezrobotnych (18%). Jako najczęstsze przyczyny popadania w stan ubóstwa respondenci podawali bezrobocie (36%), dziedziczenie ubóstwa (31%), uzależnienia (18%) i niedostosowanie społeczne (7%).

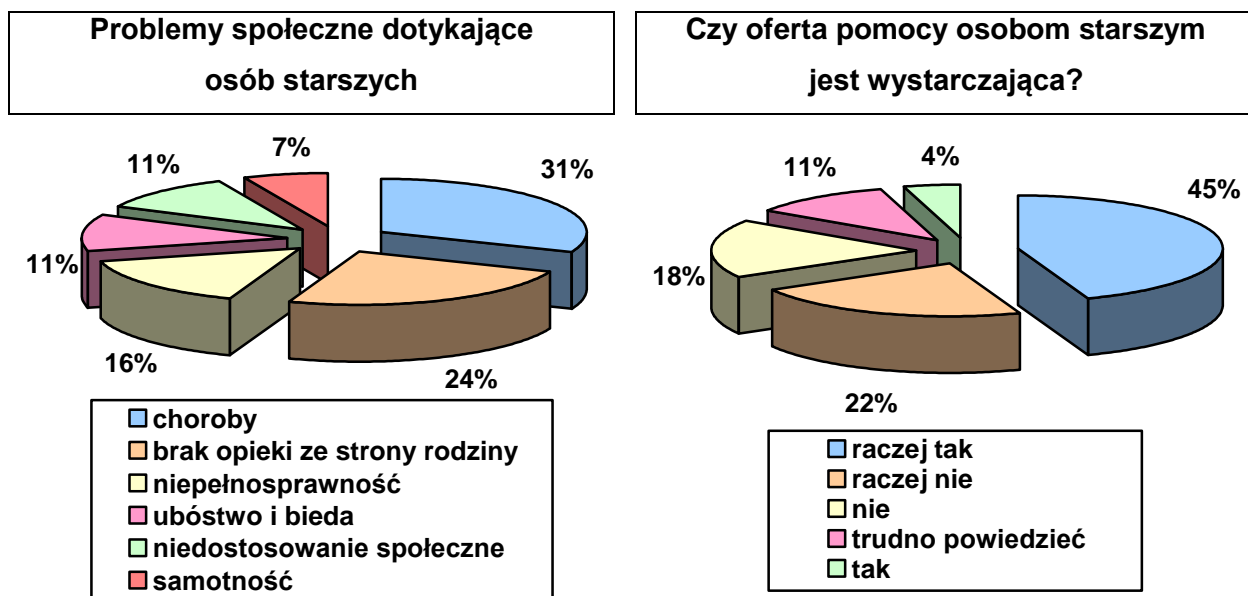
Badania własne Centrum AV.

W kwestii środowisk zagrożonych zjawiskiem uzależnień najczęściej wymienianymi grupami były osoby bezrobotne (33%), rodziny dysfunkcyjne (30%) oraz osoby uzyskujące niskie dochody (23%). Określając skalę występowania tego problemu 42% badanych oceniło ją jako średnią. Jednocześnie 27% ankietowanych stwierdziło, iż skala uzależnień w gminie jest wysoka, 13% – że niska, a 18% osób nie miało zdania.

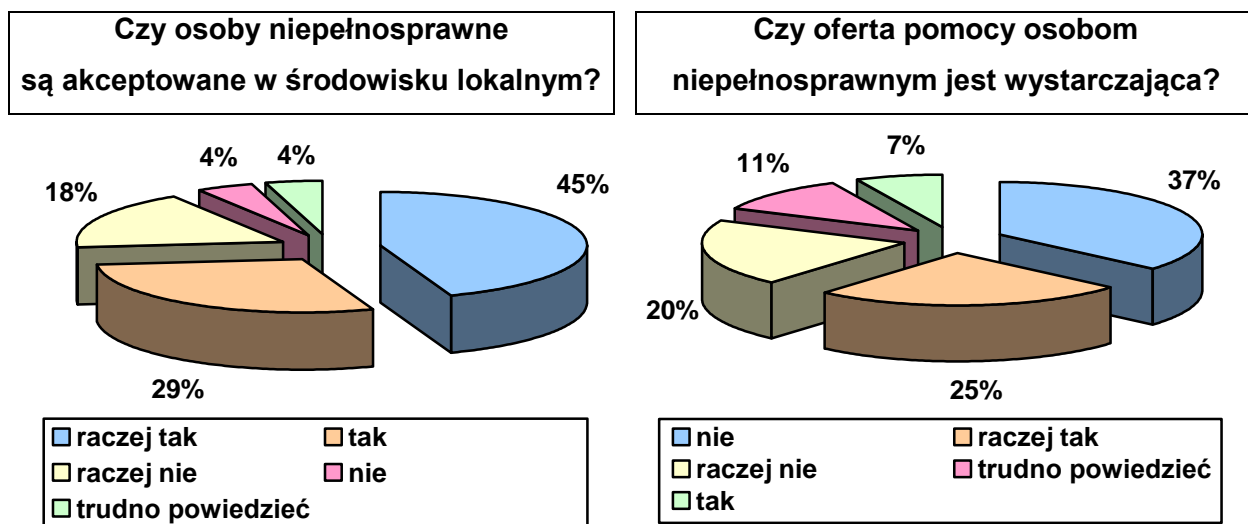
Badania własne Centrum AV.

Jeśli chodzi o ocenę oferty pomocy dla osób uzależnionych, łącznie 40% ankietowanych wyraziło negatywną opinię. Odmiennego zdania było 32% osób, a 28% respondentów nie sprecyzowało swojego stanowiska.

Badania własne Centrum AV.

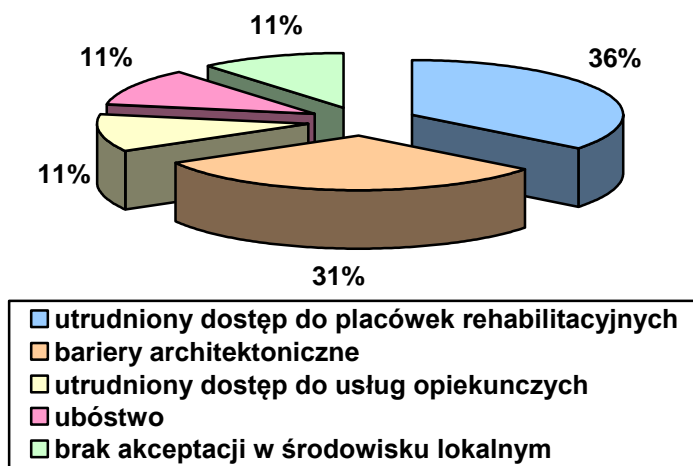
W kwestii osób starszych badani za najczęstsze problemy dotyczące tę grupę osób podawali choroby (31%), brak opieki ze strony rodziny (24%) i niepełnosprawność (16%). Co do oceny oferty pomocy osobom starszym, zdaniem niemal połowy ankietowanych (łącznie 49%) pomoc jest raczej wystarczająca lub wystarczająca. Odmiennego zdanie było łącznie 40% respondentów, a 11% osób nie sprecyzowało swojego stanowiska.

Badania własne Centrum AV.

W kwestii akceptacji osób niepełnosprawnych blisko trzy czwarte badanych wypowiedziało się pozytywnie, a 22% uznało, że stopień akceptacji jest zbyt niski. Jeśli natomiast chodzi o ofertę pomocy ww. osobom, to większość respondentów (łącznie 57%) stwierdziła, iż jest ona niewystarczająca lub raczej niewystarczająca. Odmiennego zdania było w sumie 32% ankietowanych, a 11% osób nie wyraziło opinii.

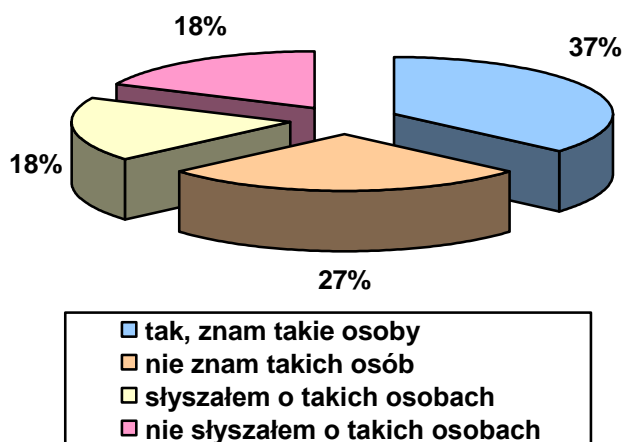
Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych

Badania własne Centrum AV.

Za problemy najbardziej nękające osoby niepełnosprawne badani uznali utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (36%) oraz bariery architektoniczne (31%).

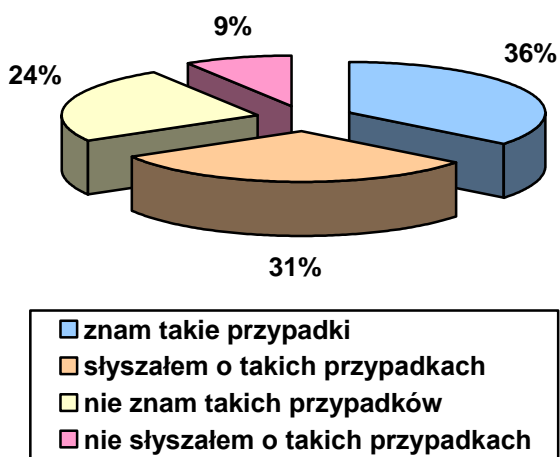
Czy na terenie gminy zamieszkują osoby chore psychicznie?

Badania własne Centrum AV.

Zagadnienie osób chorych psychicznie zamieszkujących w gminie nie jest obce jej mieszkańcom. Większość badanych (łącznie 55%) stwierdziła, iż wiedzą o fakcie zamieszkiwania takich osób w gminie.

Czy w rodzinach istnieje zjawisko przemocy domowej?

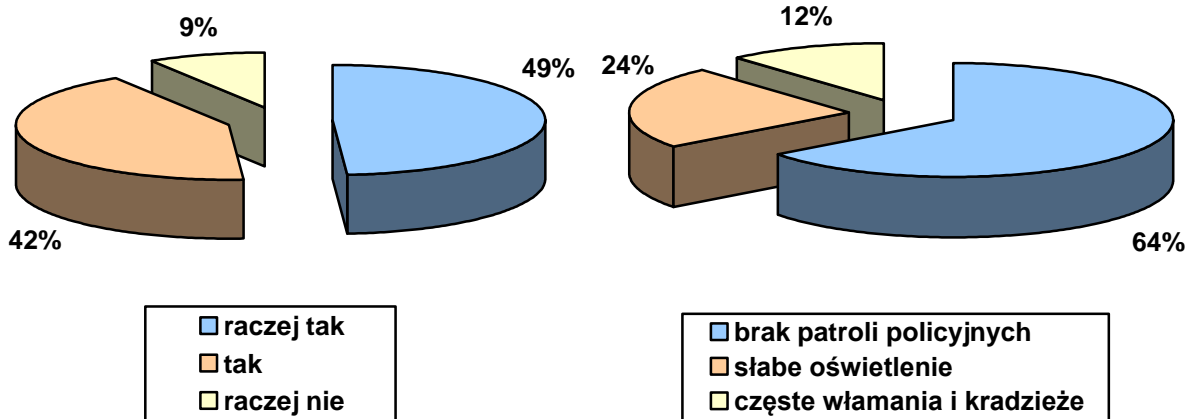

Badania własne Centrum AV.

Podjmując kwestię zjawiska przemocy domowej łącznie aż 67% badanych stwierdziło, iż zna takie przypadki, bądź też o nich słyszało. Odmiennego zdania było w sumie 33% respondentów.

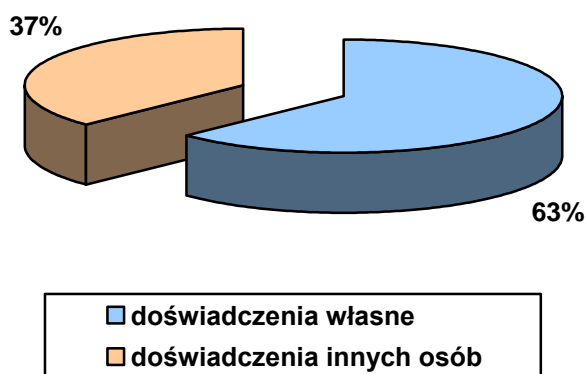
Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Przyczyny braku bezpieczeństwa

Badania własne Centrum AV.

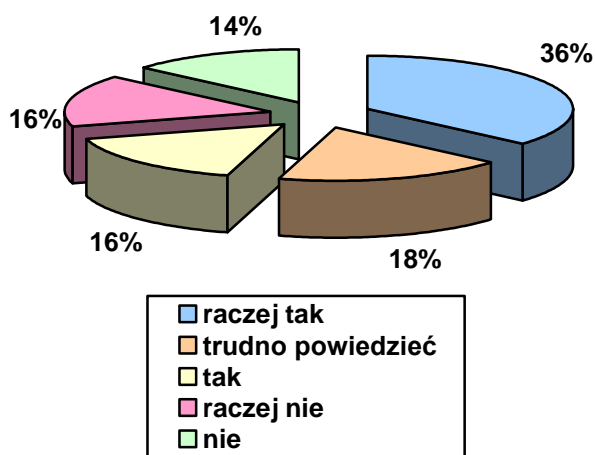
Źródło wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa

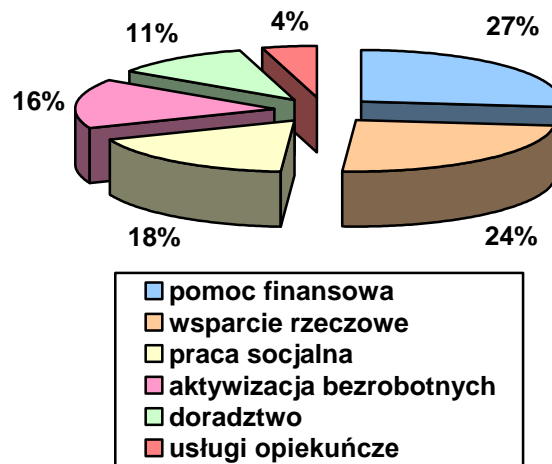
Badania własne Centrum AV.

Jeśli chodzi o kwestię poczucia bezpieczeństwa w gminie, to badani w większości czują się raczej bezpiecznie (49%) bądź bezpiecznie (42%). Odmiennego zdania było 9% pytanych, którzy jako główne przyczyny braku bezpieczeństwa wymienili ograniczoną liczbę patroli policyjnych, słabe oświetlenie, częste włamania i kradzieże. Głównym źródłem wiedzy badanych na temat stanu bezpieczeństwa w środowisku lokalnym były doświadczenia własne (63%).

Czy pomoc GOPS-u jest wystarczająca?

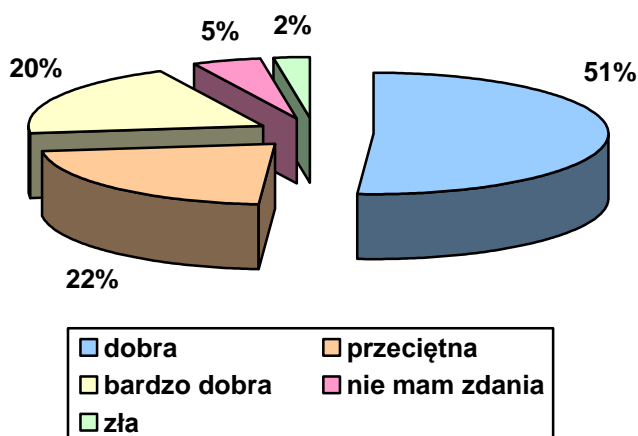

Jaką formę wsparcia powinien oferować GOPS?

Badania własne Centrum AV.

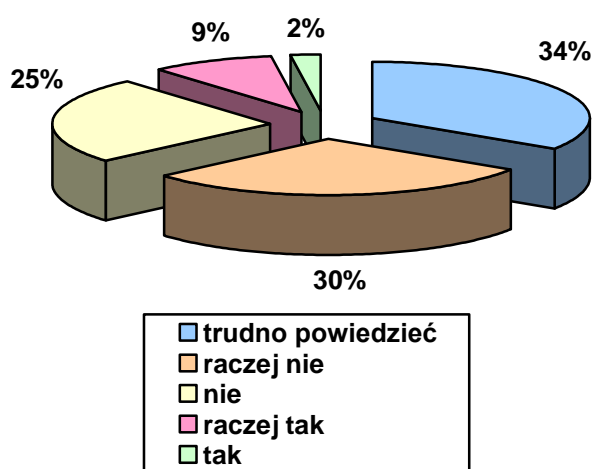
Ocena pracy pracowników socjalnych

Badania własne Centrum AV.

W kwestii oceny pomocy udzielanej przez GOPS, większość badanych (łącznie 52%) stwierdziła, iż jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca. Odmiennego zdania było 30% respondentów, a 16% osób nie było w stanie określić swojego stanowiska. W kwestii form wsparcia, jakie powinien oferować GOPS, respondenci najczęściej wskazywali pomoc finansową (27%), rzeczową (24%) i pracę socjalną (18%). Jeśli natomiast chodzi o ocenę pracy pracowników socjalnych, to zdecydowana większość badanych (łącznie 71%) oceniła ją dobrze lub bardzo dobrze.

Czy oferta pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe zaspokaja potrzeby środowiska lokalnego?

Badania własne Centrum AV.

Oceniając adekwatność pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe w stosunku do potrzeb ludności gminy, 34% badanych nie miało zdania. Wśród osób, które zajęły stanowisko, dominowały opinie krytyczne. Łącznie 55% respondentów stwierdziło, iż pomoc świadczona przez organizacje pozarządowe nie jest adekwatna w stosunku do potrzeb ludności gminy, a w sumie 11% ankietowanych było odmiennego zdania.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- podnoszenie kwalifikacji przez osoby bezrobotne długotrwale,
- dobre przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Słabe strony

- wysokie bezrobocie długotrwale wśród kobiet i mężczyzn,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych długotrwale,
- brak organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym.

Szanse

- wzrost mobilności zawodowej i geograficznej.
- wzrost dostępności kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich.

Zagrożenia

- wzrost bezrobocia długotrwałego i dziedziczenia bezrobocia,
- brak współpracy władz lokalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych,
- brak powiązania programów dla bezrobotnych długotrwale z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacji,
- istnienie zjawiska osłabienia instytucji rodzinnych w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- dostateczna ilość środków finansowych,
- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- odpowiednie warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej,
- zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego.

Słabe strony

- nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- ograniczona współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży,
- brak komunikacji pomiędzy pracownikami sfery samorządowej i pozarządowej,
- niski poziom aktywności pracowników służb społecznych w działaniach na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- deficyt placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich, domów dla samotnych matek oraz ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- niski poziom aktywności w poszukiwaniu środków pozabudżetowych,
- brak działań w zakresie upowszechniania idei wolontariatu.

Szanse

- wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w pracy na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- członkostwo Polski w Unii Europejskiej szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,
- sprzyjająca udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży decentralizacja władzy,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych.

Zagrożenia

- rozpad więzi społecznych i zanik kontroli społecznej,
- występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- niski poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- odpowiednie przygotowanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi,
- dobrze przygotowana baza lokalowa,

- dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń,
- włączanie się społeczności lokalnej w działania pomocowe,
- wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami zajmującymi się uzależnieniami,
- dobra współpraca z Kościołem.

Słabe strony

- niefunkcjonowanie bazy leczenia odwykowego,
- deficyt miejsc pobytu dla ofiar przemocy,
- brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- współpraca pomiędzy fachowcami różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- możliwość sprostania potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
- skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- dostateczne wykorzystywanie systemu informacji.

Zagrożenia

- oznaki zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Kwestia ludzi bezdomnych

Mocne strony

- możliwość określenia liczby bezdomnych,
- dysponowanie wiedzą o miejscach grupowania się osób bezdomnych,
- dostrzeżenie różnorodności problemu bezdomności,
- informowanie bezdomnych o ich prawach i możliwościach uzyskania pomocy,
- dostateczne angażowanie służb do działań na rzecz bezdomnych.

Słabe strony

- brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności,
- ograniczona działalność w zakresie zapobiegania bezdomności,

- nieumiejętne komunikowanie się z mediami w sprawach bezdomności,
- brak struktury stacjonarnej i standaryzacji usług dla bezdomnych oraz odpowiedniej infrastruktury na poziomie lokalnym dla osób wychodzących z bezdomności,
- brak organizacji pozarządowych niosących pomoc bezdomnym.

Szanse

- dostęp do programów rządowych przeciwdziałających bezdomności,
- społeczna akceptacja osób bezdomnych,
- nieograniczanie praw obywatelskich osobom bezdomnym.

Zagrożenia

- brak programów w zakresie budownictwa socjalnego,
- nieobiektywne przedstawianie w mediach zjawiska bezdomności,
- istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia wśród osób bezdomnych.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- dostateczny dostęp osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- profesjonalne przygotowanie kadry w świadczeniu pomocy osobom starszym,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- dobra dostępność domów pomocy społecznej.

Słabe strony

- brak określonego standardu usług dla osób starszych,
- niewystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką osób starszych,
- niski poziom życia osób starszych; wzrost liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej,
- brak w gminie małych form pomocy społecznej dla osób starszych,
- wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy,
- niemożność kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej oraz realizowania się w organizacjach samopomocowych,
- niepoprawianie sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych,
- niekorzystanie ze wsparcia wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym.

Szanse

- stabilna liczba osób samotnych,
- podmiotowe traktowanie osób starszych,
- nieistnienie problemu ujawniających się enklaw starości.

Zagrożenia

- brak szkoleń dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- brak działań w zakresie uwrażliwiania systemu oświaty na problem osób starszych oraz dostosowywania standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- brak koordynacji działań podmiotów na rzecz osób starszych,
- niedokładne rozpoznanie potrzeb osób starszych,
- niedostosowana do osób starszych infrastruktura,
- występowanie zjawiska migracji ludzi młodych na inne tereny,
- występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna kraju.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie udzielania pomocy osobom niepełnosprawnym,
- dostateczna baza rehabilitacyjna dla osób niepełnosprawnych.

Słabe strony

- zły przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi,
- niski poziom zaangażowania środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocy,
- nieupowszechnianie w środowisku lokalnym pozytywnych wzorców postaw filantropijnych i charytatywnych,
- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- niedostateczna oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niepełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,
- sprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju.

Zagrożenia

- nieprowadzenie edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- nieupowszechnianie w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw,
- spadek liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- niewystarczające działania w zakresie likwidacji barier architektonicznych,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i stacjonarne.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- posiadanie wyspecjalizowanej kadry pracowników pomocy społecznej,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną.

Słabe strony

- brak wyspecjalizowanych pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań,
- utrudniony dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.

Szanse

- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.

Zagrożenia

- nieodpowiednie do potrzeb rynku przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa w zakresie służb pomocy społecznej,
- niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry.

Inne mocne i słabe strony lokalnego systemu polityki społecznej

Mocne strony

- gotowość pracowników socjalnych do niesienia profesjonalnej pomocy w ramach ustawy o pomocy społecznej,
- stałe aktualizowanie wiedzy z zakresu pomocy społecznej.

Słabe strony

- brak zrozumienia dla problemów społecznych w gminie przez osoby sprawujące władzę i mające wpływ na ich rozwiązywanie,
- obciążenie pracowników socjalnych zadaniami, które można by przekazać innym, niewyspecjalizowanym służbom.

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1. INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Instytucje oferujące pomoc i wsparcie prezentujemy w formie kart informacyjnych, które najtrafniej oddają możliwości udzielania wsparcia i pomocy mieszkańcom gminy. Karty zasobów zostały opracowane w ramach prac nad strategią i wskazują także pojawiające się w jednostkach potrzeby i możliwości rozwoju.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Darłowie

76-150 Darłowo, ul. Dąbrowskiego 4.

1. Podmiot prowadzący:

Gmina Darłowo

2. Co oferuje (zakres usług):

Ośrodek, realizując zadania wynikające m.in. z ustaw o pomocy społecznej, świadczeniach rodzinnych i postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej, koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie.

Kadrę jednostki stanowi kierownik, 3 pracowników socjalnych i 5 innych pracowników.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

4. Udział w szkoleniach kadry zatrudnionej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej:

Kadra zatrudniona w GOPS-ie uczestniczy w licznych formach doskonalenia i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące szkolenia, seminaria, konferencje i kursy: „Europejski Fundusz Społeczny – szansa na wsparcie systemu edukacji, szkoleń, zatrudnienia i pomocy społecznej”, „Lokalne strategie rozwiązywania problemów społecznych”, Nowa ustawa o pomocy społecznej”, „Kontrola w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej”, „Ustalenie prawa i przyznawanie świadczeń z pomocy społecznej”, „Efektywne zarządzanie w sferze budżetowej”, „Doskonalenie skuteczności pracy socjalnej w zakresie negocjowania kontraktu socjalnego”, „Problematyka uzależnień od substancji psychoaktywnych”, „ Kurs języka migowego dla pracowników służb społecznych”, „Karać czy wychowywać? Jak reagować w rozwiązywaniu trudnych problemów społecznych”, „Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych”, „Aktualny stan prawny obowiązujący w stosowaniu przepisów w systemie dodatków mieszkaniowych” oraz „Akta osobowe pracowników. Prawa i obowiązki pracodawcy”.

Punkt Przygotowywania Posiłków w Darłowie

76-150 Darłowo.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Darłowie.

2. Co OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Jednostka ma za zadanie przygotowywanie posiłków. Punkt obsługuje osiem osób: kierownik kuchni, kucharka, dwie pomoce kuchenne, dwóch kierowców, konserwator palacz i pracownik ds. rozliczeń.

3. Do KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do dzieci uczących się w szkołach funkcjonujących na terenie gminy Darłowo. Od maja do czerwca 2007 r. były przygotowywane posiłki dla trzech szkół. Od września 2007 r. działalność punktu została rozszerzona i obejmuje wszystkie szkoły z terenu gminy z wyłączeniem Zespołu Szkół w Dobiesławiu (w szkole tej znajduje się kuchnia i są przygotowywane obiady dla uczniów).

Warsztaty Terapii Zajęciowej w Sławnie

76-100 Sławno, ul. Chełmońskiego 30.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Stowarzyszenie „Akson” w Sławnie.

2. Co OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Jednostka prowadzi terapię zajęciowo-rehabilitacyjną, społeczną i zawodową dla osób niepełnosprawnych z powiatu sławieńskiego. Ponadto specjalizuje się w następujących dziedzinach:

- porady w zakresie korzystania ze środków PFRON,
- wypełnianie wniosków do PFRON oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie,
- udzielanie pomocy w sytuacjach przemocy w rodzinie i molestowania osób niepełnosprawnych,
- wspieranie osób niepełnosprawnych uzdolnionych artystycznie (malarstwo, rzeźba, śpiew, gra na instrumentach) poprzez pozyskiwanie środków finansowych na doskonalenie swoich możliwości oraz promowanie ich prac.

3. Do KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do pełnoletnich osób niepełnosprawnych z powiatu sławieńskiego, które nie mają szans na dalszą naukę lub pracę (posiadają w orzeczeniu wpis o potrzebie uczestnictwa w warsztatach), a także do osób uzdolnionych artystycznie.

W 2006 roku z oferty WTZ skorzystało 45 osób: 35 uczestników oraz 10 wolontariuszy. Ponadto udzielono skutecznej pomocy jednej z uczestniczek dotkniętej problemem przemocy w rodzinie.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- zmiana wizerunku osób niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania, szczególnie w środowisku wiejskim, przy współpracy z urzędami gmin, szkołami i świetlicami,
- doposażenie w sprzęt, m.in. zakup nowego ksera.

Dzienny Ośrodek Rehabilitacyjno-Terapeutyczny w Darłowie

76-150 Darłowo, ul. Wieniawskiego 8.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, Ich Rodzin i Przyjaciół na terenie Ziemi Darłowskiej i Gmin Ościennych w Darłowie.

2. Co OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Jednostka prowadzi rehabilitację dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. Podopieczni korzystają z zabiegów rehabilitacyjnych i zajęć rewalidacyjno-terapeutycznych. Mają zapewnioną opiekę z zakresu pedagogiki, opieki i pielęgnacji. Ośrodek jest czynny od poniedziałku do piątku w godz. 8-16. Ponadto Stowarzyszenie prowadzi punkt informacyjny dla rodziców osób niepełnosprawnych.

3. Do KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do osób niepełnosprawnych (dzieci, młodzieży, dorosłych), osób po wypadkach i zabiegach o krótkim okresie dysfunkcji, dzieci z wadami postawy, które korzystają z zajęć korekcyjnych oraz ich rodziców i opiekunów.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

Zapewnienie osobom niepełnosprawnym transportu w celu umożliwienia im dojazdu do ośrodka.

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

W gminie Darłowo, poza jednostkami Ochotniczej Straży Pożarnej, nie funkcjonują żadne organizacje pozarządowe. Niemniej jednak, z racji położenia gminy w bliskim sąsiedztwie miasta Darłowo, samorząd gminny współpracuje z sektorem pozarządowym funkcjonującym na terenie miasta. Współpraca ta jest prowadzona w oparciu o uregulowania określone przez odpowiedni akt prawa miejscowego. Jest nim

uchwalany corocznie przez Radę Gminy „Program współpracy między Gminą Darłowo a organizacjami pozarządowymi i podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego”. Skutkuje to podejmowaniem współpracy z ww. organizacjami w zakresie dofinansowania działalności statutowej organizacji, wsparcia rzeczowego i lokalowego oraz doradztwa i konsultacji.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnych form pomocy. Poniżej prezentowane są organizacje pozarządowe działające na terenie miasta Darłowo, z którymi współpracuje samorząd gminny.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE, Z KTÓRYMI WSPÓŁPRACUJE GMINA DARŁOWO

1. Stowarzyszenie Klub „Amazonki”, ul. Matejki 17, 76-150 Darłowo.
2. Pomorskie Stowarzyszenie Bezrobotnych-Bezdomnych i Osób Niepełnosprawnych, ul. Powstańców Warszawskich 27a, 76-150 Darłowo.
3. Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, Ich Rodzin i Przyjaciół na terenie Ziemi Darłowskiej i Gmin Ościennych w Darłowie, ul. Wieniawskiego 8, 76-150 Darłowo.
4. Stowarzyszenie „Akson” w Sławnie, ul. Chełmońskiego 30, 76-100 Sławno.
5. Polski Związek Niewidomych w Darłowie, ul. Wieniawskiego 13a, 76-150 Darłowo.
6. Polski Związek Głuchych, Koło Terenowe, ul. M. C. Skłodowskiej 9, 76-100 Sławno.
7. Polskie Stowarzyszenie Ludzi Cierpiących na Padaczkę w Sławnie, ul. Tuwima 16, 76-100 Sławno.
8. Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe, ul. Dąbrowskiego 4, 76-150 Darłowo.

2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

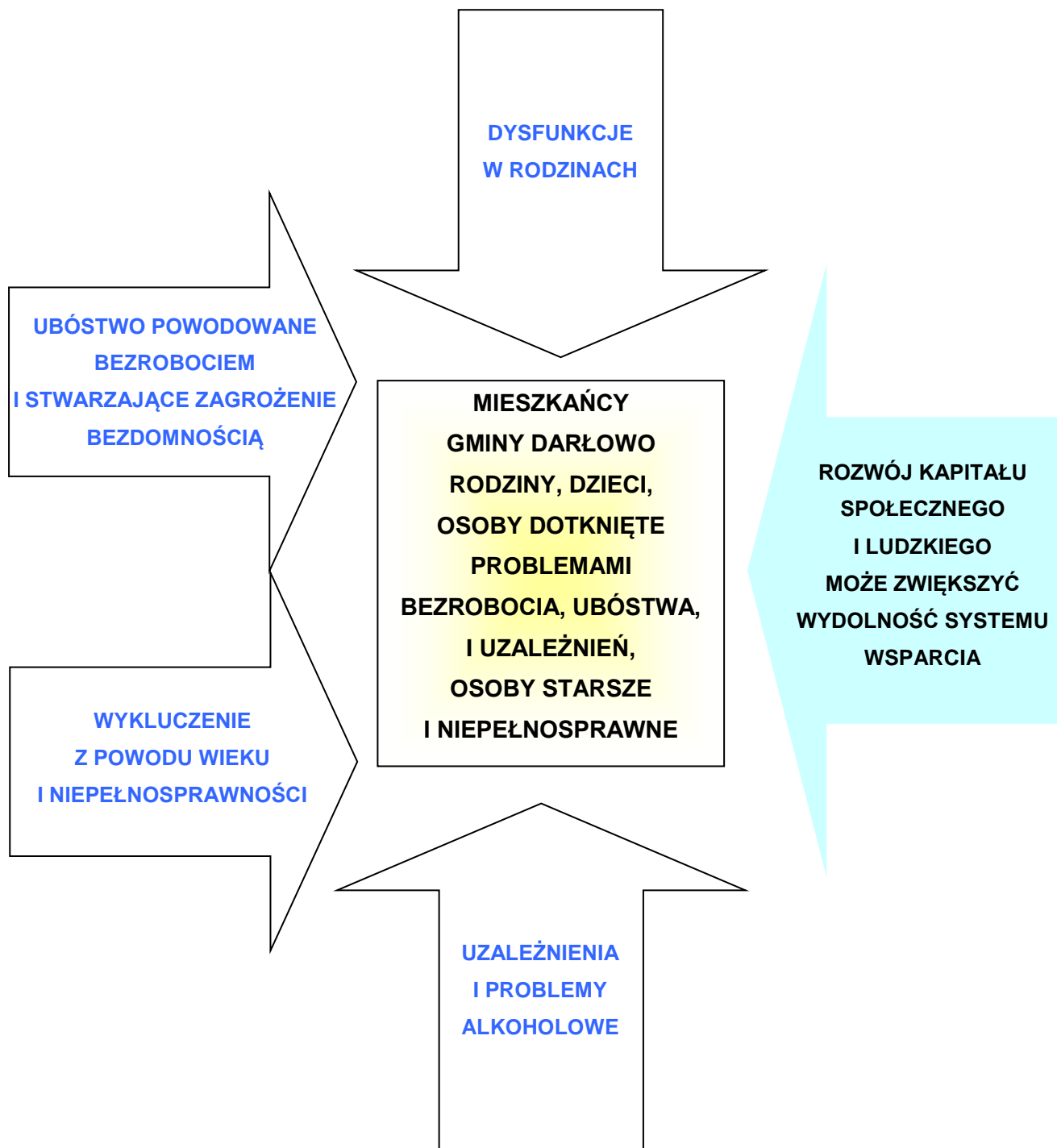
Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy Darłowo korzystał z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, korzystano ze źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu.

Zespół przygotowujący dokument uznał, iż problemami, dla których w pierwszej kolejności należy zaprogramować działania, są dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze, które osłabiają rodziny, a tym samym nie pozwalają w pełni zaspokoić potrzeb rozwojowych dziecka. Równie ważne jest przeciwdziałanie bezrobociu prowadzącemu do ubóstwa i stwarzającemu zagrożenie bezdomnością. Odpowiedniego wsparcia należy także udzielić osobom starszym i niepełnosprawnym – grupom szczególnie podatnym na marginalizację i wykluczenie społeczne. Istotnym zagadnieniem jest również przeciwdziałanie uzależnieniom, negatywnie wpływającym na kondycję lokalnej społeczności. W celu zwiększenia wydolności systemu wsparcia na terenie gminy, należy ponadto rozwijać kapitał społeczny i ludzki w środowisku lokalnym (w tym sektor pozarządowy i współpracę z nim), aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec w dokumencie programowym powyższych kwestii i wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju.

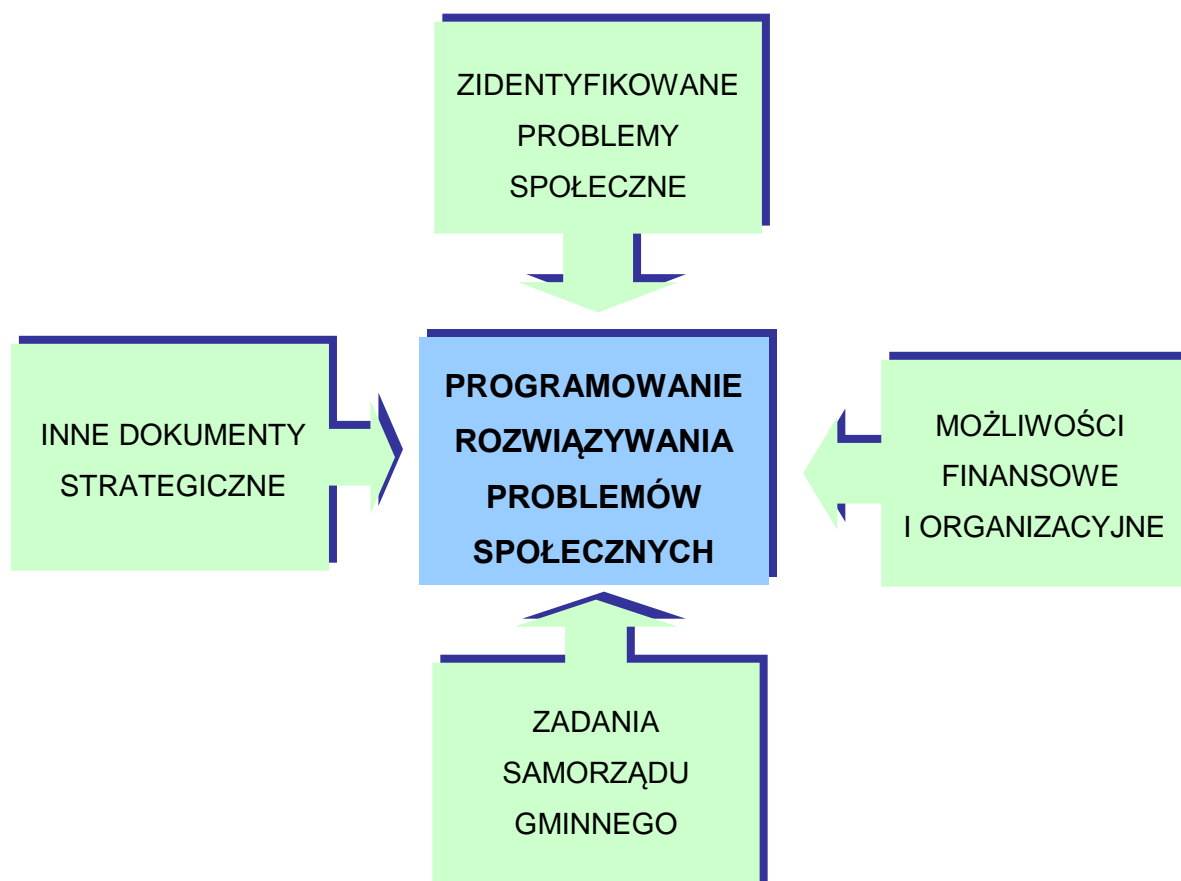
2.12.1 PROBLEMY SPOŁECZNE GMINY DARŁOWO, KTÓRE NALEŻY ROZWIĄZAĆ W RAMACH LOKALNEJ STRATEGII

KWESTIE PIERWSZOPLANOWE – NAJWAŻNIEJSZE

KWESTIE POŚREDNIO WPŁYWAJĄCE NA ROZWIĄZYWANIE LOKALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

2.12.2. ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ

Powyższy wykres przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**Gmina Darłowo – silna i zintegrowana społecznie,
skutecznie przeciwdziałająca zjawiskom negatywnie
wpływającym na bezpieczeństwo socjalne jej mieszkańców**

3.2. CELE STRATEGICZNE, SZCZEGÓŁOWE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

Problem:

Rodziny niewydolne wychowawczo nie w pełni zaspokajają potrzeby rozwojowe dziecka.

Cel strategiczny 1.

Pomoc rodzinom z problemami opiekuńczo-wychowawczymi

Cele szczegółowe:

1. Pomoc osobom i rodzinom, u których stwierdzono bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
2. Pomoc niepełnosprawnym i długotrwale chorym dzieciom i ich rodzinom.
3. Pomoc rodzinie w kształceniu i wszechstronnym rozwoju dzieci i młodzieży.
4. Pomoc dzieciom z rodzin patologicznych oraz całym rodzinom.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemem opiekuńczo-wychowawczym polegająca na:
 - diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci,
 - diagnozie – ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym.
2. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.
3. Zapewnienie rodzinom, dzieciom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do pomocy pedagogicznej, psychologicznej, prawnej i społecznej.
4. Rozwijanie świetlic wiejskich, w tym środowiskowych, socjoterapeutycznych, opiekuńczo-wychowawczych, działających w poszczególnych miejscowościach, oferujących pomoc dzieciom z rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi poprzez: dożywanie, właściwą opiekę pedagogiczną, pomoc w rozwiązywaniu trudności szkolnych, możliwość konstruktywnego spędzania

- czasu wolnego, nabywanie przez dzieci różnych umiejętności społecznych koniecznych do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu.
5. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin ubogich poprzez organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole, zapewnienie odzieży i wyposażenia w artykuły szkolne, organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego oraz organizowanie akcji charytatywnych dla pozyskiwania środków na pomoc dzieciom.
 6. Tworzenie i wdrażanie programów w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
 7. Systematyczna współpraca z istniejącymi w powiecie jednostkami zapewniającymi opiekę dla dzieci.
 8. Systematyczna współpraca z wymiarem sprawiedliwości właściwym ze względu na położenie gminy, w szczególności sądem rodzinnym oraz kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży.
 9. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez inne podmioty pomocy społecznej (PCPR, ROPS, inne).
 10. Systematyczne współdziałanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.
 11. Wspieranie działań mających na celu utworzenie na terenie gminy mieszkań socjalnych przeznaczonych w szczególności dla rodzin w kryzysie, samotnych matek i osób pozbawionych dachu nad głową.
 12. Organizowanie dla rodziców i ich dzieci różnych form edukacji z wykorzystaniem istniejącego systemu szkolnego oraz tworzenie systemu poradnictwa.
 13. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (zajęcia muzyczne, plastyczne, koła zainteresowań, turnieje sportowe, festyny rodzinne, wycieczki).
 14. Opracowanie i realizacja gminnego programu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym szkoły i jednostki organizacyjne pomocy społecznej, Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Bezrobocie skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców gminy, pogłębiając obszary ubóstwa i prowadząc do bezdomności.

Cel strategiczny 2.

Tworzenie systemu wsparcia na rzecz osób bezrobotnych

Cele szczegółowe:

1. Monitoring socjalny – wypracowanie form postępowania wobec osób w sytuacji kryzysowej długotrwałego pozostawania bez pracy.
2. Rozwijanie aktywnych form pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym – długotrwale bezrobotnym, w tym kobietom.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-2:

1. Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez systematyczną pomoc finansową i rzeczową realizowaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
2. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy, obejmująca m.in. organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego, prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych, szkoleń i kursów umożliwiających zmianę kwalifikacji zawodowych (ze szczególnym uwzględnieniem osób powyżej 45 lat).
3. Systematyczne doszktałanie pracowników socjalnych w zakresie wdrażania nowych instrumentów w pracy socjalnej – kontraktu socjalnego.
4. Wspieranie programów propagujących i promujących wśród środowisk zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego postaw aktywnych, pomocy sąsiedzkiej, inicjowanie powstania grup samopomocowych.
5. Tworzenie sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów tworzących nowe miejsca pracy.
6. Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze i na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, mogących zorganizować Klub Integracji Społecznej.
7. Współdziałanie w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.

8. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia, w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Zwiększająca się liczba osób w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy stwarza konieczność zapewnienia im w najbliższych latach odpowiednich usług wzmacniających i wspierających. Wraz ze starzeniem się lokalnej społeczności nasilają się problemy zdrowotne i zwiększa się liczba osób niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 3.

Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych

Cele szczegółowe:

1. Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych.
2. Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki swoim najbliższym, wymagającym takiej pomocy.
3. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.
4. Aktywizacja osób upośledzonych psychicznie.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Systematyczny monitoring i analiza potrzeb mieszkańców będących w wieku poprodukcyjnym oraz niepełnosprawnych.
2. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w miejscu ich zamieszkania, w szczególności poprzez:
 - propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia,
 - ułatwienie kontaktu z placówkami rehabilitacyjnymi,
 - ułatwianie kontaktu z placówkami służby zdrowia,
 - uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych,
 - rozwijanie usług opiekuńczych, w szczególności poprzez podnoszenie kwalifikacji kadry, co ma bezpośredni wpływ na jakość świadczonych usług,
 - rozwój oferty kulturalnej adresowanej do osób w podeszłym wieku w celu ich aktywizacji,
 - podjęcie działań zmierzających do powstania na terenie gminy Dziennego Domu Pobytu oraz Środowiskowego Domu Samopomocy.

2. Rozwój pracy socjalnej i działań na rzecz integracji społecznej i partycypacji osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym:
 - budowa projektów socjalnych promujących integrację społeczną,
 - organizowanie czasu wolnego w formie zajęć kulturalnych, rekreacyjnych.
3. Wsparcie materialne dla osób w podeszłym wieku, samotnych i niepełnoprawnych.
4. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie:
 - likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej,
 - aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
5. Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie gminy punktu konsultacyjnego, mającego m.in. na celu popularyzację programów PFRON wśród osób niepełnosprawnych i ich rodzin.
6. Wsparcie osób zaburzonych i chorych psychicznie w samodzielnym funkcjonowaniu na terenie gminy, w szczególności poprzez opiekę medyczną, poradnictwo socjalne i pomoc materialną.
7. Rozpowszechnianie idei wolontariatu wśród społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, na rzecz opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Uzależnienie, przede wszystkim od alkoholu, jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.

Cel strategiczny 4.

Budowa sprawnego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Cele szczegółowe:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemami już istniejącymi.
4. Przeciwdziałanie przemocy domowej.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
2. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem i narkotykami.
3. Zintensyfikowanie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży – opracowanie i realizacja szkolnych programów profilaktycznych.
4. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
5. Zwiększanie świadomości społeczności lokalnej (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży) odnośnie zagrożeń wynikających ze stosowania używek.
6. Prowadzenie edukacji eliminującej czynniki zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu społecznemu i psychologicznemu – promowanie zdrowego stylu życia, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.
7. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym i współuzależnionym w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów uzależnień oraz wzmacnianie efektów leczenia.

8. Przeciwdziałanie przemocy domowej – opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania przemocy domowej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym szkoły i jednostki organizacyjne pomocy społecznej, Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Właściwa ocena możliwości lokalnego systemu pomocy społecznej i jego rozwój zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami społecznymi może przyczynić się do skuteczniejszego wspierania mieszkańców. Ograniczona liczba organizacji pozarządowych na terenie gminy skutecznie utrudnia realizację nowatorskich rozwiązań oraz występowanie o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Cel strategiczny 5.

Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego w środowisku lokalnym

Cele szczegółowe:

1. Diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnej.
2. Wzmacnianie służb społecznych w celu lepszego rozpoznawania i reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.
3. Współpraca z partnerami zewnętrznymi zmierzająca do rozbudowy struktur pozarządowych na terenie gminy.
4. Propagowanie i rozwijanie wśród społeczności lokalnej idei obywatelskiej odpowiedzialności i uczestniczenia w zaspokajaniu ludzkich potrzeb.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.
2. Systematyczne wzmacnianie kadr Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej poprzez dokształcanie i utrzymanie odpowiedniej liczby pracowników socjalnych.
3. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom gminy, m.in. poprzez Internet.
4. Propagowanie idei samopomocy i obywatelskiego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej.
5. Realizacja zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych w gminie w jak najszerszym zakresie przez organizacje społeczne, kościoły katolickie i inne kościoły, związki wyznaniowe, fundacje, stowarzyszenia, pracodawców, osoby fizyczne i prywatne.
6. Analiza ofert organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie miasta Darłowo, powiatu i województwa.

7. Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi o działalności ponadlokalnej i ogólnopolskiej poprzez zaprezentowanie im walorów i możliwości samorealizacji na terenie gminy.
8. Inicjowanie i rozwijanie ruchu pozarządowego na terenie gminy poprzez uczestnictwo w szkoleniach dla liderów.
9. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.
10. Promowanie idei wolontariatu i pozyskiwania wolontariuszy do współpracy w realizowaniu zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.
11. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie wykorzystania na potrzeby lokalnej infrastruktury pomocowej obiektów budowlanych będących w posiadaniu gminy, np. budynków przejętych po jednostce wojskowej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym szkoły i jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez wójta odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca wójta, kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez wójta.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:
 - przyrost naturalny na 1.000 osób,

- saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
 - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
 - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
 - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
 - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
 - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
 - głębokość ubóstwa,
 - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
 - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
 - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,

- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiągniętych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty GOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

3.3.4. PROPONOWANE PROJEKTY – BANK POMYSŁÓW

Prezentowany projekt powstał w trakcie prac nad dokumentem strategicznym i przedstawiamy go na zasadzie „banku pomysłów”, tzn. jego realizacja jest wskazana, ale możliwa będzie dopiero wtedy, gdy wnioskodawca projektu pozyska na niego środki

finansowe. Należy dodać, że zaproszenie do budowania projektów przekazano organizacjom pozarządowym i instytucjom gminy działającym w obszarze polityki społecznej.

PROJEKT 1.

„Cztery pory roku w krainie w kratę”

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Szkoła Podstawowa w Słowinie, Słowino 27, 76-150 Darłowo, tel. (094) 314 34 35.

WCZEŚNIEJSZE DOŚWIADCZENIA WNIOSKODAWCY W REALIZACJI ZADAŃ

Realizacja projektu „Szkoła Marzeń” – „Do przyszłości przez przeszłość, czyli cztery pory roku w krainie w kratę”.

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Wsie Słowino i Domosławice.

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

Kontakt ze środowiskiem lokalnym, regionalnym. Rozwijanie tożsamości regionalnej, umacnianie więzi międzypokoleniowych, rodzinnych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- organizowanie wystaw eksponatów oraz prac plastycznych, plenerów, spotkań okolicznościowych (Dożynki, Dzień Babci, Dzień Dziadka, Urodziny Chaty),
- cykliczne zaangażowanie społeczeństwa oraz szkoły w ciągu roku.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Uczniowie Szkoły Podstawowej w Słowinie (z miejscowości Słowino, Słowinko, Domosławice, Zagórzyn i Rusko) i społeczność tych wsi. Korzyści z projektu to: niwelowanie różnic międzypokoleniowych oraz poznanie tradycji i obrzędowości regionu gminy Darłowo.

ZAKRES PROJEKTU

- zaplanowanie imprez i spotkań w czasie,
- przygotowanie planu finansowego,
- realizacja zadań.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

- świetlice środowiskowe,
- Urząd Gminy Darłowo,
- Związek Kombatantów,

- Starostwo Powiatowe.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA I FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

Środki finansowe na zaplanowanie imprez oraz wykonanie planu finansowego.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

Projekt może być realizowany w ciągu roku kalendarzowego, zależnie od pory roku i okoliczności. Będzie on atrakcyjny po pierwszym, wspólnym spotkaniu beneficjentów.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.